

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

Bc. Hana Šišková

Řečeno obrazem

Mnohohledovost na současný životní styl

Olomouc 2018

Vedoucí práce:

doc. PaedDr. Hana Stehlíková Babyrádová, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně pouze za použití uvedených zdrojů.

V Olomouci dne

.....

Bc. Hana Šišková

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych ráda poděkovala především vedoucí mé diplomové práce za odborné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat dětem ze ZUŠ Otrokovice a paní učitelkám za trpělivost a taktéž odborné vedení.

Obsah

1 Úvod	6
I. TEORETICKÁ ČÁST	
2 Kubismus	8
2.1. Charakteristika kubismu.....	8
2.2. Předhůdci kubismu.....	9
2.3. Kubismus ovlivněný africkým uměním a geometrií	10
2.4. Vývojové fáze kubismu.....	11
2.4.1. Proto – kubismus	11
2.4.2. Analytický kubismus	12
2.4.3. Syntetický kubismus.....	13
2.4.4. Kubofuturismus	14
2.4.5. Orfismus	14
2.5. Výtvarné umění kubismu v Evropě.....	15
2.5.1. Pablo Picasso.....	15
2.5.1.1. Rozdělení Picassovy tvorby.....	16
2.5.1.2. Před rokem 1901.....	16
2.5.1.3. Modré období	17
2.5.1.4. Růžové období.....	18
2.5.1.5. Kubistická období.....	18
2.5.1.6. Tvorba od dvacátých let po léta šedesátá	20
2.5.2. Juan Gris.....	22
2.5.3. George Braque.....	23
2.5.4. Fernand Léger.....	24
2.5.5. Robert Delaunay	25
2.6. Kubismus v českém výtvarném prostředí	27
2.6.1. Josef Čapek.....	27
2.6.2. Emil Filla.....	28
2.6.3. Bohumil Kubišta.....	29
2.6.4. Antonín Procházka	29
2.6.5. Václav Špála.....	30
3 Životní způsob, životní styl	31
3.2. Historie a proměny pojmu kvalita života	32
3.2.1. Definice pojetí kvality života a životního stylu.....	33

3.2.2. Životní styly dnešní mládeže.....	34
3.2.3. Mezigenerační konflikt a spojení.....	35
3.3. Rodina a její role v životě člověka	36
3.4. Přiblížení pojmu stres.....	38
3.5. Stav flow	38
3.6. Hříchy současné civilizace	40
3.6.1. Boj o závod se sebou samým.....	40
3.6.1.1. Prokrastinace	41
3.6.2. Vyhasnutí citů.....	43
3.6.3. Odloučení od rodinné tradice	44
3.6.4. Nekritická poddajnost aneb mediální manipulace.....	45
3.6.4.1. Sociální sítě	46
3.6.4.2. Youtubering.....	48
3.6.4.3. Fenomén Instagram	49
3.6.4.4. Selfie jako novinka/přežitek	50
3.6.4.5. Syndrom FOMO.....	51
3.6.4.6. Netolismus „dobrý přítel“ dnešní mládeže	52
3.7. Adolescence	53
3.7.1. Adolescence jako bouře a konflikt	53
3.7.2. Adolescence jako smíření s vývojovými změnami	54
3.7.3. Adolescence a přijímání nových rolí.....	54

II. PEDAGOGICKÁ ČÁST

1 Projekt „Řečeno obrazem“	56
1.2. Seznámení s kubismem a jeho hlavními myšlenkami.....	58
1.3. Vysvětlení postupu práce	59
1.4. Vlastní hodnocení žáků – sebehodnocení prací.....	59
1.5. Vyplnění dotazníků	59

III. PRAKTICKÁ ČÁST

1 Rozbor prací žáků.....	61
2 Osobní postřehy z praxe	82
3 Příloha č. 1	86
Závěr.....	90

1 Úvod

V posledních letech se stále více potýkáme s rychlým vývojem. Co je moderní dnes, zítra je přežitkem. Móda se vrací, ale proces návratu trvá celá desetiletí. S nástupem dvacátého prvního století se náš svět neuvěřitelně zrychlil. Vděčíme za to především moderním technologiím a vědě, která se vyvíjí až raketovým tempem. Všechny vymoženosti v podobě dotykových mobilních telefonů a počítačů, bezdrátového připojení k internetu, obrovskému pokroku ve zdravotnictví, ale především v masové výrobě věcí běžné denní potřeby, ovlivňují náš životní styl.

Generace, které vyrůstají pod tímto nátlakem, jsou stále více deformovány přístupem současného světa. Mladistvé ovlivňuje reklama na internetu, v televizi, na tramvajových a autobusových zastávkách. Velké množství informací, mnohdy i nepravdivých, jsou sice dobrým pomocníkem, ale stávají se také hrozbou. Věříme všemu, ztrácíme kritický přístup k informacím a časem i k našemu osobnímu životu.

Diplomová práce nesoucí název Řčeno obrazem v sobě ukrývá současné problémy, s nimiž se potýkáme. Jsme zahlceni. Poslední dobou mne ovládl pocit nedostatečnosti, proto jsem si začala klást otázky, které mne přivedli na toto téma. Téma životního stylu jsem spojila s filozofií uměleckého směru, jehož existenci datujeme do roku 1907 - kubismu.

Práci jsem rozdělila na část teoretickou, která je složena z informací o kubismu a jeho umělcích, dále se zabývám otázkou životního stylu, hříchy současné civilizace a dalšími faktory, které ovlivňují náš životní styl. Druhá fáze je pedagogická. Ta obsahuje samotný projekt, s nímž jsem seznámila žáky Základní umělecké školy v Otrokovicích. Poslední část je praktická, kde popisuji a blíže rozebírám práci s dětmi, její průběh a výsledné malby.

Úkolem žáků bylo vytvořit volnou interpretaci vybraného kubistického obrázku. Předlohy jsem vybírala záměrně, podle nálady a barevnosti obrazu. Žáky jsem seznámila s uměleckým směrem – kubismem, poté malovali vlastní interpretaci a na závěr každý svou malbu zhodnotil a vyplnil krátký dotazník, kde napsal svůj komentář k dílu.

V této diplomové práci se věnuji především faktorům, které ovlivňují životní způsob nás a adolescentů. Mým cílem bylo promluvit s žáky o jejich každodenním životě, zjistit jejich priority a přimět je zamyslet se nad svým životem. Jinými slovy, aby se na svůj život podívali z jiného úhlu, jako činili slavní kubisté. Při vytváření uměleckého díla pracovali

s kompozicí, s relativitou, zátiší či krajinu rozkládali a vytvářeli naprosto novou realitu. Právě to jsem chtěla docílit s dětmi.

Proto kubistická mnohohledovost na náš životní styl. Někdy neuškodí zastavit se, vypnout, odpoutat se od moderních technologií, internetu, médiím, stresu a zamyslet se nad tím, jaké by to bylo bez nich. Jaké by to bylo nebýt celý den online. Zkusit ve svém každodenním stereotypu najít jakoukoli radost, přimět se ke změně.

Takže, jak řekl Pablo Picasso: „*Tajemství umění spočívá v tom, že nehledáme, nýbrž nacházíme.*“

2 Kubismus

Umělecký směr vznikající na počátku dvacátého století mne v této práci velmi inspiroval. Společně nahlédneme do jeho historie a připomeneme si jeho základní myšlenku a zejména umělce, kteří se tomuto směru věnovali. Kubismus a jeho filozofie se neodmyslitelně pojí se současnou společností, která je neustále přetvářena. Z již vzniklých věcí, ať už se jedná o módu, moderní technologie nebo potraviny, vznikají nové, stále lepší věci, usnadňující nám život.

1.1. Charakteristika kubismu

Umělecký směr, jehož těžiště spadá do let 1907 – 1914, znamená především novou prostorovou koncepci obrazu, která je revolucí proti tradičnímu pojetí.¹

Kubismus byla metoda systematické strukturální skladby obrazu, kterou postupně propracovávali Pablo Picasso, Georges Braque a později Juan Gris. Kubisté se ve svém malířství zřekli nápodoby reality ve smyslu naturalistického zobrazování. Picasso, Braque a Gris využili barevných a tvarových studií neoimpresionistů², aby - podobně jako oni – rozložili prostor a předměty do částic a tvarů, s jejichž pomocí zpracovávali povrch obrazu.

Předměty v něm již nejsou podřízeny zákonům perspektivního prostorového vidění, ale mohou na sebe působit na ploše obrazu v různých proporčních poměrech. Objemy věcí jsou budovány ze základních prvků stereometrických těles³, jakých užíval například Cézanne, jehož dílo má pro kubismus zakladatelský význam, a to z kubických tvarů – koule, kužele a válce. Za první kubistické obrazy považujeme Picassovy *Les Femmes d'Alger (O. J. R. M.)* (Avignonské slečny, 1907) a Braquovy krajinomalby z *L'Estaque*.⁴

I přesto, že byla vydána mnohá teoretická díla o kubismu, manifest tohoto výtvarného směru jako takový nebyl nikdy sepsán a kubismus tedy nebyl programově řízen, což dokládají Picassova slova z roku 1926:

„Když jsme vynalezli kubismus, vůbec jsme to neměli v programu, chtěli jsme jen vyjádřit, co bylo v nás. Nikdo nám nenaznačoval program činnosti a naši přátelé básníci sledovali pozorně naše úsilí, ale nikdy nám je nediktovali.“⁵

¹ POCHE, Emanuel. *Encyklopedie českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1975, S. 250

² Umělecký směr, jehož základním principem je objev, že barvy není nutno míchat na paletě, nýbrž že oko samo spojuje drobné barevné body na sítnici. Tato metoda se též nazývá pointilismus.

³ Stereometrie či prostorová geometrie je geometrie v prostoru. Kromě prostorových útvarů se zabývá i vzájemnou polohou přímek, rovin, jejich zobrazení atd.

⁴ SEDLÁŘ, Jaroslav. *Ismy umění 20. století: s esejem Poznámky k interpretaci umění 20. století*. Montreal: Meridian World Press, 2014. ISBN 978-0-9685293-5-5., S. 262

⁵ HLAVÁČEK, Luboš. Pablo Picasso. 1. vyd. Praha: Horizont, 1981, s. 45.

1.2. Předchůdci kubismu

Z celé škály předchůdců kubismu vybereme jen ty nejdůležitější. Zaměříme se na tvorbu Paula Cézanna, symbolismus, neoimpresionismus a africké, egyptské a řecké umění.

Paul Cézanne, často nazývaný jako „otec moderního umění“, byl francouzský malíř, jenž se snažil dosáhnout syntézy realistického zobrazení skutečnosti. Jeho tvorba měla největší vliv na umění dvacátého století. Umělci obdivovali jeho umění pracovat s barvou

a samotný Picasso rozvinul jeho plošné kompoziční struktury do kubismu.

Přestože Cézanne zpočátku tvořil jen portréty, ve kterých zachycoval psychologii postav, nepřestal pracovat s objemem. Nezaměřoval se konkrétně ani na světlo, ani stín. Ve svých obrazech nechával prosvítat i podklad. Později jeho tvorba nastolila otázky barev, prostoru a tvaru, které začali řešit jeho následovníci.

Dalším předchůdcem je **symbolismus**, jehož filozofie sahá až do dávné Mezopotámie, odkud pochází hlavní myšlenka celého uměleckého směru, tedy duše, která se řídila cyklickým obnovováním – převtělováním a přeměňováním. Tato minulost zaplnila symbolismus a inspirovala umělce koncem devatenáctého a počátkem dvacátého století. Dalším zdrojem inspirace bylo židovské a křesťanské náboženství.⁶

Na přelomu 19. – 20. století byly dány ideové předpoklady symbolismu filozofií Arthura Schopenhauera a Henriho Bergsona – vůlí a intuicí.⁷ Malířství využívalo symbolismu jako protest proti impresionismu a tehdy preferovaného akademismu.

Pointilismus neboli **neoimpresionismus** následoval v 80. letech 19. století impresionismus jako poetická hra světla a čistých pastelových barev. Jeho název byl poprvé použit jako hanlivé označení kritiky, která neuznávala jeho myšlenky. Mezi hlavní představitele patřil například Georges Seurat nebo Paul Signac.

Stejně jako impresionismus, ani pointilismus nepoužíval linie. Dalším specifikem je, že se barva nemíchala na paletě – výsledný efekt se tvořil v oku diváka. Místo barevných skvrn byly na plátna nanášeny body, tečky nebo malé čtverečky jemných barev. Obrazy pointilistů působily zblízka svou detailní složitostí a z dálky jemnou harmonickou barevností. Pro zachycení jasu a přírody malíři používali čisté barvy, bílá byla nahrazena šedou a černá tmavě modrou nebo tmavě zelenou.

⁶ SEDLÁŘ, Jaroslav. *Ismy umění 20. století: s esejem Poznámky k interpretaci umění 20. století*. Montreal: Meridian World Press, 2014. ISBN 978-0-9685293-5-5., S. 539

⁷ Tamtéž S. 539

1.3. Kubismus ovlivněný africkým uměním a geometrií

V kubismu najdeme vliv *afrického umění*. Evropané začali objevovat kouzla prehistorického umění na konci devatenáctého a na počátku dvacátého století. Mezi další umění tohoto typu patří: kykladské umění později minojské, oceánské umění, americké umění a umění Starého Egypta. Těmito kulturami se inspirovali umělci jako Paul Gauguin, Henry Matisse, André Derain, Pablo Picasso a další.

Africký vliv, který zavedl anatomické zjednodušení a výrazné rysy, je dalším obecně předpokládaným výchozím bodem pro proto-kubismus Pabla Picassa. Ten začal pracovat na studiích *Les Femmes d'Alger (O. J. R.)* po návštěvě řad muzeí. Tento druh umění si získal oblibu kvůli absenci klasické perspektivy, jednoduchých rysů a tvarů, symbolických znaků (i hieroglyfů), figurální deformace a dynamikou projevu.

Obrázek č. 1: *Pablo Picasso - Les Femmes d'Alger*
1907, olej na plátně,
243,9 × 233,7 cm

Les Femmes d'Alger v překladu Avignonské slečny je ukázkovým příkladem propojení kubismu s africkým uměním. Obraz od Pabla Picassa vznikl v roce 1907 a stal se tak první kubistickou malbou. Zobrazuje pět nahých žen (prostitutek), jejichž postavy jsou složeny z plochých geometrických tvarů. Tím se Picasso odklonil od tradiční figurální malby. Tváře na obrazu se podobají černošským maskám, jsou úzké a protažené, zobrazené

z několika úhlů pohledu současně (tvář en face a nos z profilu...). Každý prvek kompozice představuje kombinaci dvourozměrných, geometrických tvarů.

Další inspirace je **geometrickými tvary, krychlemi, kužely**. S podporující teorií přišel francouzsko – švýcarský umělec *Eugène Grasset*, kterou rozvíjel v knize *Metoda dekorativní kompozice, přímočaré prvky*⁸, v níž zkoumá dekorativní (ornamentální) aspekty geometrických prvků, tvarů, motivů a jejich změn ve srovnání se secesí, která ovládala Paříž před vznikem kubismu. Grasset zdůrazňuje, že základem všech kompozičních uspořádání jsou různé geometrické tvary (trojúhelník, čtverec, kruh atd.).

Velký vliv na kubismus měla i **chronofotografie** - vysokorychlostní fotografie, zabývající se fotografickým záznamem rychlých pohybů (pohybem zvířat, lidí). Cílem je „zmrazit“ rychlý pohyb v jednotlivých fázích, aby byl pozorovatelný pro lidské oko. Průkopníkem chronofotografie byl *Eadweard Muybridge*, anglický fotograf a vynálezce a *Étienne-Jules Marey*, francouzský vědec, lékař, fyziolog a chronofotograf. Rozfázováním pohybu tyto vědci ovlivnili nejen kubismus, ale i futurismus vycházející přímo ze zkoumání pohybu.

1.4. Vývojové fáze kubismu

1.4.1. Proto – kubismus (1907 – 1909)

Proto – kubismus, též nazývaný jako pre-kubismus, se stal přechodnou fází mezi lety 1906 – 1910. Obrazy v tomto období vznikaly na základě experimentování s barvou a geometrickými tvary. Prekubismus byl ovlivněn dobovými událostmi, vlivy a podmínkami, které stanovila umělecká společnost. Staré nahradilo nové, lepší a mnohem odvážnější. Kubismus začal vznikat jako jeden z uměleckých směrů plný lidských projevů a pocitů, zároveň však s úplně odlišným pohledem na svět.

V této fázi se také projevuje vliv černošských soch a afrického umění, proto název „*negerská*“. Jak bylo již zmíněno, černošské umění inspiruje kubismus kvůli jednoduchosti linií lidského těla. Dále se projevuje vliv Cézanna a jeho *modulace objemu*. U kubistů si získal obdiv díky retrospektivní výstavě na Podzimním salónu v roce 1907. Ve stejném roce Picasso namaloval obraz *Avignonské slečny*, nesoucí prvky afrických kultur v obličejích žen a naopak vliv Cézanna ve zjednodušení na elementární geometrické tvary. *Avignonské slečny* se staly revolučním obrazem překračujícím dosavadní tradice.

⁸ Ve francouzském překladu *Méthode de Composition Ornementale, Éléments Rectilignes*

V pre-kubistické etapě jsou předměty omezovány na základní geometrické tvary, barevnost je potlačena na odstíny hnědé a šedé. Kresba se stává ostřejší, což vytváří tvrdší a pevnější objemy. Vývoj takového charakteru se projevoval zejména v krajinomalbě a v zátiších, v nichž byly postupně odstraňovány detaily, což vedlo k dominanci architektonické stavby zobrazovaných předmětů.

Picasso a Braque už v roce 1909 rozkládali předměty na základní tělesa a menší geometrické útvary. Dále narušovali obrysy předmětů nesouvislými a ostrými tahy, čímž potlačili stínování při modelaci objemů. A tím pomalu vyšlapávali cestičku vedoucí k analytickému kubismu.

1.4.2. Analytický kubismus (1910 – 1912)

V roce 1910 zanechal George Braque (jeden ze zakladatelů kubismu) krajinomalby a začal se věnovat figurální malbě a zátiší. Podobně se zachoval Picasso, který přechází od krajinomalby a figur k portrétům a zátiší. Oba malíři využívali simultánnosti⁹ pohledů a postupně vstoupili do další fáze svého vývoje, kterou malíř Juan Gris označil jako *analytický kubismus*.¹⁰

Po první fázi kubismu, která zahrnuje roky 1907 – 1909, byla fáze analytického kubismu mezi lety 1910 – 1912 fází druhou, která skončila etapou tzv. *hermetického kubismu* (vrcholná fáze tohoto období). Picasso společně s Braquem provedli analýzu plastického tvaru, jehož jednotlivé části převedli do ploch tak, že vedle sebe byly poskládány geometrické útvary, trojúhelníkové, čtvercové, obdélníkové i oválné odpovídající pohledům na plastický předmět ze všech stran. Tímto chtěli zdůraznit převedení plastického předmětu do plochy, který si divák ve své představě mohl opět spojit. Omezili i barevnost na několik neutrálních tónů hnědé a šedé, aby neodváděla pozornost od vztahu tvaru a prostoru.

Analytický kubismus odstranil v zobrazování předmětů vše nepodstatné. Krajina, portrét, figura, které u obou malířů (Picassa a Braqua) hrály v jejich tvorbě důležitou roli, se radikálně změnilly a postupně v ní probíhal proces tvarového zjednodušení až k úplné geometričnosti, která se nejvíce projevila v malbách zátiší, v nichž umělci získali velký prostor pro svobodné experimentování.¹¹

⁹ simultánní - zároveň probíhající, současný

¹⁰ SEDLÁŘ, Jaroslav. *Ismy umění 20. století: s esejem Poznámky k interpretaci umění 20. století*. Montreal: Meridian World Press, 2014. ISBN 978-0-9685293-5-5., S. 264

¹¹ Tamtéž s. 264

Obrázek č. 2: *Pablo Picasso – Dívka s mandolínou*
1910, olej na plátně
100.3 x 73.6 cm

1.4.3. Syntetický kubismus (1912 – 1914)

Třetí fáze, syntetický kubismus, se naplňuje v letech 1912 – 1914. Navazuje na analytický kubismus, který zkoumal principy rozkladu tvaru pomocí zátiší a z části krajin a figurálních obrazů. V syntetickém kubismu byla rozšířena geometrická skladba na kompoziční hru s abstraktními prvky, v níž ovšem předměty dostávají celkovou podobu. Změna nastala v kladení důrazu na barvu, která byla doposud potlačena, i když byla ze začátku udržována v hnědých a šedých tónech. Spolu s tím se zjednodušila analýza tvaru, která se zaměřuje spíše na objem a opouští dosavadní detailnost. Začíná probíhat redukce na ty nejdůležitější znaky věcí.¹²

Rok 1913 znamenal důležitý obrat. Středem pozornosti nebyla technika, nýbrž způsob vyjádření vztahů mezi námětem a předmětem – metoda. Picasso se dostává k samé podstatě předmětu, aby mohl stanovit jeho podstatné znaky, které přímo podmiňují jeho existenci a bez nichž by předmět nebyl tím, čím je. To znamená, že Picassovi a Braquovi nešlo o konfrontaci velkého počtu různých aspektů téhož předmětu, ale o vytčení těch nejpodstatnějších z nich. Chtěli o něm divákovi poskytnout obraz, jehož podobu nemohou ovlivnit ani perspektivní

¹² Tamtéž, s. 266

deformace, ani proměny atmosféry, ani osvětlení.¹³ Jedna z největších změn, jak už jsem zmínila, se týkala koloritu tím, že barva byla už jen proměnlivým atributem, stala se nezávislou na předmětu. Živá barevnost děl z let 1913 a 1914 se stala příjemnou změnou a oživení po šedých tónech.

1.4.4. Kubofuturismus

Umělecký směr kubofuturismus je spojením futuristického dynamismu a kubistické mnohahledovosti. Název pochází z řeckého slova *kubus*, v překladu znamená krychle nebo kostka.

Začal se formovat v Rusku koncem devatenáctého století. Impulz k rozvinutí futurismu dal radikální petrohradský spolek Gilei. Jeho členy byli mimo jiné i Viktor (Velimir) Vladimírovič Chlebnikov a Vladimír Vladimírovič Majakovskij. Spolek se rozdělil na petrohradský egofuturismus a moskevský kubofuturismus. Tento směr je kromě výtvarného umění spjat s literaturou. Umělci si pohrávali s myšlenkou nového jazyka tzv. *zaum*, jazyk mimo rozum, který měl bez pomoci pojmového chápání, pouhou zvukovou stránkou vyvolat bezprostřední básnický prožitek.¹⁴

Průkopníkem kubofuturismu ve Francii byl Guillaume Apollinaire. Je považován za jednoho ze zakladatelů moderní francouzské poezie. Ve svých dílech propagoval avantgardní malířství (působil i jako jeho kritik). Jako jeden z nejvýznamnějších zastánců kubismu jej rozdělil na následující typy: vědecký a fyzický, jehož formy jsou čisté a působí souběžně, a dále orfismus, k němuž směřuje poslední druh – instinktivní kubismus.

1.4.5. Orfismus

Orfismus nebo také *orfický kubismus* je výraz, který byl v umění poprvé užit v roce 1912 francouzským básníkem Guillaumem Apollinaiem. Označil tak malby Roberta Delaunaye, které připodobnil k bájnému antickému hrdinovi Orfeovi, básníku, pěvci a hudebníkovi, tedy symbolu či představiteli blízkosti různých druhů umění. Toto označení dostalo konkrétní obrysy v dílech významného českého malíře a grafika Františka Kupky, jednoho ze zakladatelů abstraktního umění, jehož blízký vztah k hudbě inspiroval k malířské tvorbě a technikám, jejichž pocitové charakteristiky se přibližují hudebním. Orfismus lze tedy chápat

¹³ Tamtéž s. 264

¹⁴ Tamtéž s. 265

jako umělecký směr, pokoušející se vyvolat jiným způsobem vjemy, dojmy a pocity identické či příbuzné s uměním jiného typu.¹⁵

1.5. Výtvarné umění kubismu v Evropě

Výraz kubismus poprvé použil 14. listopadu 1908 v časopise Gil Blas kritik Louis Vauxcelles. Kubisté se zpočátku nedočkali velkého ohlasu. V důsledku neustálých útoků kritiky, ale i diváků vystavovali Braque a Picasso své obrazy před první světovou válkou u Daniela Henryho Kahnweilera, což byl německý obchodník s obrazy, vydavatel a spisovatel. Je spojen s počátkem kubismu.¹⁶

1.5.1. Pablo Picasso

Škála uměleckých zaměření Pabla Picassa je velmi široká. Byl to španělský malíř, sochař, keramik, designér, který většinu svého života prožil ve Francii. Je považován za jednoho z nejvýznamnějších umělců dvacátého století zejména jako hlavní zakladatel kubistického hnutí. Picasso byl již od dětství velmi talentovaným malířem, maloval spíše naturalistickým způsobem. Postupně se jeho styl tvorby zásadně proměnil podobně, jako se vyvíjel samotný kubismus.

Pablo Picasso se narodil ve španělské Málaze 23. října 1881. Jeho otec byl taktéž malíř, jehož malby byly realistickým zobrazením zvířat a přírody. Taktéž působil jako profesor umění na škole řemesel a pracoval jako kurátor v muzeu. Právě otec byl tím, kdo mladého Pabla vedl k umění a učil jej různým malířským technikám. V mládí Pablo studoval v Madridu a poté se vydal do Paříže, tehdejšího významného centra umění v Evropě. Paříž mu později umožnila poznat známé osobnosti, jako byl například André Breton, Gulliam Apollinaire a další.

Přes krušné začátky se Picassovi podařilo prosadit v poměrně náročné umělecké společnosti. Inspirací mu kolem roku 1904 byla přítelkyně Fernande Olivierová, jež se objevovala většinou jeho obrazů - podobně jako další ženy z Picassova života. V roce 1918 se Picasso oženil se známou baletkou Olgou Chochlovou, která jej zavedla do života vysokých společenských kruhů. Povaha manželů se značně lišila a podepsala se na jejich vztahu. Pablo byl velký bohém a svého dosavadního stylu života se nechtěl vzdát, zatímco Olga se pohybovala mezi váženou vrstvou obyvatel. Nikdy se nerozvedli kvůli dělení

¹⁵ <http://www.humanart.cz/wiki-slovník-500-orfismus.html>, HUMANART

¹⁶ SEDLÁŘ, Jaroslav. *Ismy umění 20. století: s esejem Poznámky k interpretaci umění 20. století*. Montreal: Meridian World Press, 2014. ISBN 978-0-9685293-5-5., s. 264 - 267

majetku. Další partnerkou byla sedmnáctiletá Marie – Therese Walterová. Tajně doufala, že si ji Pablo vezme, spáchala sebevraždu čtyři roky po jeho smrti. Jednou z Picassových milenek byla i fotografka Dora Maarová, která údajně dokumentovala Picassa při malbě obrazu *Guernica*. Picasso měl ve svém životě ještě dvě ženy, studentku Francoise Gilotovou, s níž měl dvě děti, ta jej ale kvůli jeho bohémskému životu opustila. Druhou byla Jacqueline Roque, která pracovala v hrnčířské dílně, kde Picasso vytvářel keramiku. V roce 1961 se s ní oženil, zůstala po jeho boku až do jeho smrti.

Ženy jsou jedním z hlavních motivů Pabla Picassa, zejména v kubistických obdobích. Je známo, že namaloval stovky obrazů představující své milenky či životní partnerky.

Během španělské občanské války, první a druhé světové války zůstal Picasso nestranný a odmítl bojovat za jakoukoli zemi. Objevily se spekulace ze strany jeho malířských kolegů, že se jedná o akt strachu a zbabělosti. Během druhé světové války nemohl kvůli nenávisti nacistů vystavovat. Po druhé světové válce opět vstoupil do Francouzské komunistické strany. Podpora komunismu ochladla po kritice Stalinova portrétu, který sklidil vlašnou pochvalu. Picasso prošel velkou částí dvacátého století a jeho vývoj se projevil taktéž v jeho tvorbě. Možná právě díky jeho nestrannosti či opatrnosti byl velmi úspěšný a žádaný mezi válkami, po nich i dnes.

Picasso zemřel 8. dubna 1973 ve Francii. Do poslední chvíle svého života se snažil malovat.

1.5.1.1. Rozdělení Picassovy tvorby

1.5.1.2. Před rokem 1901

Počátky Picassovy tvorby byly pod silným vlivem jeho otce. První dochovaný obraz z jeho mládí pochází z let 1889 – 1890 z jeho sedmi let. Obraz nese název *Pikador* a je malován olejem na desce. V deseti letech se od otce naučil novou techniku, které později začal říkat *asambláž*. Když mu bylo čtrnáct let, nastoupil na Akademii výtvarných umění v Barceloně.

Picassův talent se projevuje už v této době, kdy ve škole zažívá jeden úspěch za druhým. Díky studiu v Barceloně se dostal blíž k vlivům ze západní Evropy, ty sem přicházely z Paříže, Londýna, či myšlenky symbolismu a secese z německého Berlína.

K prvnímu vystavení obrazu došlo v roce 1896, stala se jím malba s názvem *První přijímání (1896)*. Po získání ocenění za obraz *Věda a láska (1897)* Picasso nastupuje na Královskou akademii v Madridu, kde však příliš dlouho nesetřval kvůli konzervativní

a tradiční výuce, jejíž styl zvládal bez sebemenších problémů a neměl se již čemu dál učit. Obrazy v duchu symbolismu maluje v letech 1897. Jednalo se převážně o krajinomalby v barvách fialové a zelené.

V roce 1900 se vydává do zahraničí. Původním záměrem bylo odcestovat až do Londýna s mezi-přestávkou v Paříži. Ta Picassa natolik okouzila, že zde zůstal téměř po celý svůj život. Poprvé v Paříži nesetřval příliš dlouho. Na druhou stranu se seznámil s tvorbou Van Gogha a Toulouse Lautreca.¹⁷

1.5.1.3. Modré období

Modré období začíná návratem do Paříže v roce 1901. Počátky jeho umělecké tvorby v Paříži se příliš nezměnily. Mladý Pablo je stále ovlivňován díly starých mistrů.

Až na podzim 1901 začíná malovat ve stylu tzv. modrého období. To je charakteristické barvou v modrých tónech. Volba modré barvy měla několik důvodů. Tím nejpodstatnějším byl pravděpodobně nedostatek financí, kvůli kterým neměl Picasso možnost koupit si více barev. Druhým vysvětlením byla obliba právě modré, o které se několikrát vyjádřil, jako o nejmilovanější barvě. A třetím důvodem byla sebevražda Picassova dobrého přítele, s nímž poprvé navštívil Paříž. „Začal jsem malovat modře, když jsem si uvědomil, že Casagemas zemřel.“¹⁸ Smrt přítele se projevila na obraze Evokace – pohřeb Casagemase, kterým odstartoval modrou dekádu.

Témata obrazů se odrážela od jeho života v Paříži. Jednalo se o náměty složitých životních situací, v nichž se odrážel nedostatek finančních prostředků. Zobrazoval žebráky a chudáky, nemocné a matky s dětmi. Jeho obrazy jsou plné smutku a na diváka působí studeným dojmem použití modrých tónů barev. Picasso do svých obrazů promítá svůj smutek ze smrti dobrého přítele a těžké začátky v novém městě.

Modré období odpovídá rozmezí let 1901 – 1904. Picasso opouští klasickou španělskou barokní malbu a stává se iniciátorem vlastní tvorby.

¹⁷ INGO F. WALTHER a [Z NĚMČINY PŘELOŽIL RUDOLF TRÁVNÍČEK]. *Pablo Picasso: 1881-1973 : génius století*. Praha: Sloart, 2005. ISBN 807209744X., s. 7-9

¹⁸ Tamtéž, s. 15-18

1.5.1.4. Růžové období

K další změně dochází v roce 1905 – mění se barevnost a částečně i téma maleb. Oproti předchozí modré se nyní Picasso zaměřuje na tóny růžové. Počátek změny nastal v obraze *Žena s vránou* (1906).

Křehká dáma líbá ptáka a její tenké, dlouhé prsty jsou na jeho hrudi. Jemné děvče s bledou kůží je v kontrastu s černou vránou. Modř se stáhla do pozadí, míst ní dominuje jemná, místy až jantarově zbarvená růžová barva. V této fázi přechodu k růžovému období vychutnává Picasso své zralé malířské schopnosti, téměř oslavuje krásu.¹⁹ Smutek se utlumil a v obrazech lze cítit nádech melancholie. Bolest ze světa není tolik hořká, nýbrž nasládlá. Ale i přes projev melancholie, smutek a chlad hraje stále svou roli.

Od zobrazování chudáků a lidí na okraji společnosti teď Picasso pracuje s postavami harlekýnů, akrobatů a mladých tanečnic. Inspirací mu byl cirkus Medrano, ve kterém měl několik dobrých přátel. Na obrazech vidíme vážné tváře účinkujících v cirkuse bez větší kapky života a radosti. Picasso moc dobře věděl, jaký život vedou „komedianti“ a s jakým osudem se musejí potýkat.²⁰

Růžové období trvá do roku 1907.

1.5.1.5. Kubistická období

„Umění je lež.“ Tímto výrokem Picasso započal kubistické období. Ten pravý zlom nastal až v roce 1907 malbou dlouho plánovaného a několikrát přepracovaného obrazu s názvem *Avignonské slečny*, jímž přešel na jinou hranici vnímání obrazu.

Les Demoiselles d'Avignon se staly předstupněm kubismu, tzv. protokubismu. „Revoltoval proti obrazu, který byl dosud o něm vytvořen jako o malíři a revoltoval tímto obrazem také proti celému západnímu umění od rané renesance.“²¹ Picassova malba se posunuje dál a v roce 1908 pracuje již zcela s geometrickými tvary. V prvních kubistických obrazech navazuje na Cézanna a stále pracuje s africkou inspirací. Brzy však překonává hranice. Nejobtížnější bylo zobrazení lidské postavy, a jelikož ještě nebyla stanovena kubistická pravidla, pracuje Picasso nejdříve se zjednodušením krajiny a zátiší, teprve po té se zaměřuje na figuru. K tomu přispěl pobyt ve španělské vesnici - Horte de San Juan - v roce

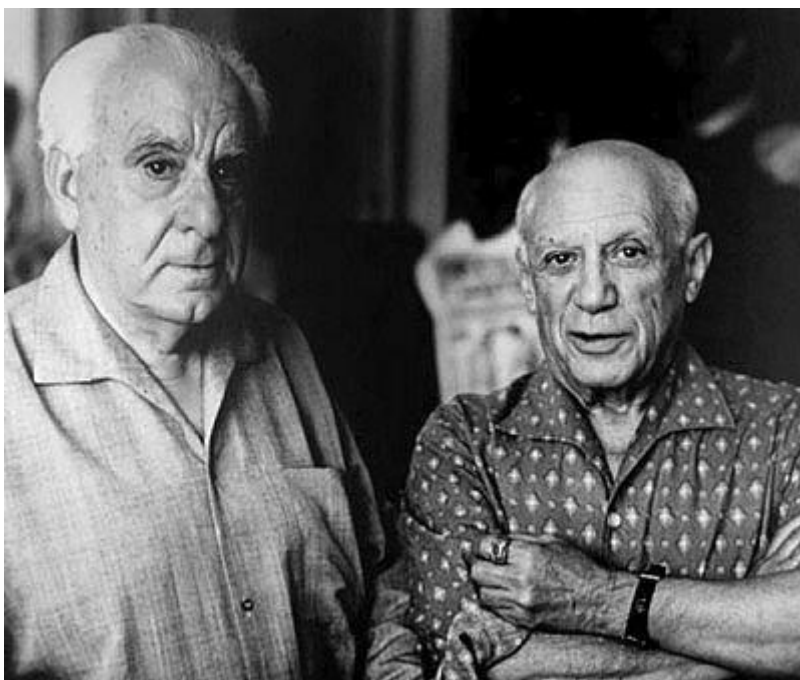
¹⁹ Tamtéž, s. 20-23

²⁰ Tamtéž, s. 24-26

²¹ Tamtéž str. 37

1909, kde použil novým způsob malby – naprosté zjednodušení (krystalizaci). Využíval odrazu světla od lomených úhlů. Použitím této techniky na figuře začal v jeho umělecké tvorbě vznikat *analytický kubismus*.

S Braquem se spojil v roce 1907. Ten navštívil jeho ateliér se zájmem prohlédnout si obraz Avignonské slečny. Od té doby se stali v podstatě nerozlučnými, pouze však do roku 1914. S předcházejícími Picassovými obdobími má analytický kubismus společnou pouze strohou barevnost. Rozdíl není téměř patrný ani v porovnání děl obou malířů - Braqua a Picassa. Malují totožné náměty, stejnou barevností i podobným stylem. Důležité je zmínit, že co dnes považujeme za revoluční umění, bylo přijato veřejností velmi chladně, nová tvorba si téměř vůbec nezískala oblibu.²²

„Kubismus se neliší od žádné jiné malířské školy. Všem jsou společné stejné principy a stejné prvky. Skutečnost, že se kubismu po dlouhou dobu nerozumělo a že i dnes existují lidé, kteří v něm nic nevidí, neznamená zcela nic. Neumím anglicky číst a pro mě se anglická kniha skládá z prázdných listů. To však neznamená, že anglická řeč neexistuje a proč bych měl vinit někoho jiného než sebe, když něčemu nemohu rozumět, o čem nic nevím?“

Picasso

Obrázek č. 3: *Fotografie, Pablo Picasso (vpravo) a George Braque (vlevo), 1950*

Syntetický kubismus přichází na scénu od roku 1912 a trval až do roku 1914. Rozklad předmětů byl doveden téměř k dokonalosti a oba spolupracující umělci vyčerpali další možnosti rozkladu. Obrací se k opačnému postupu. Rozložené předměty znovu skládají dohromady pomocí geometrických tvarů, linií a ploch. U syntetismu se vytrácí analytická tříšť. Picasso v této etapě užívá techniku koláže. Do obrazů vlepuje různé předměty. Používá i širší barevnou škálu, obrazy nejsou tolik tmavé.

²² Tamtéž, s. 33

První světová válka přerušila spolupráci Picassa a Braqua a také vývoj, který šel ruku v ruce s tvorbou těchto umělců. Picasso o své dosavadní tvorbě prohlásil: "Když maluju, vždycky se snažím o obraz, jaký lidi neočekávají, a který je dosti zdrcující, aby byl nepřijatelný. Právě tohle mě zajímá a v tomto smyslu chci být podvratníkem. To znamená, že chci dát lidem obraz přírody a jich samých. V přírodě nás nejvíc upoutává průzračnost prostoru postaveného proti neprůhlednosti předmětu, matnost balíčku tabáku vedle porcelánové vazy, a navíc ještě vztah tvaru, barvy a objemu ke struktuře."²³

1.5.1.6. Tvorba od dvacátých let po léta šedesátá

Dvacátá léta se vyznačují menší krizí, jež Picassa provázela. Ta pramenila z jeho soukromého života a vztahu s Olgou Chochlovovou. Vztah pomalu opouštělo kouzlo lásky a Picassovi se „zajedl“ život mezi slavnými. Byl na něj utvářen nátlak veřejnosti, která mu zároveň prokazovala obdiv „jen tak na oko“. Většina pařížské smetánky jej nikdy doopravdy nepochopila.

Uprostřed dvacátých let se nyní zdá, že skicovaný vývoj Picassovi přerůstá přes hlavu. Společenský proces „Jak se vytvoří umělec?“ probíhá nyní bez jeho vlastního přičinění. Mohl malovat, co chtěl, a musel snášet veřejnost, která zatímco jeho pracem ve vzrůstající míře věnovala slepý potlesk, ve stejné míře jeho individualitu potlačovala.²⁴ Částečným vysvobozením byla mladá Marie-Therésa Walterová. Díky této známosti vznikl obraz *Žena s květinou*. Za zmínku stojí ovlivnění Picassa španělskou kulturou a tauromachií²⁵. Jako Španěl byl vždy uchvácen býčími zápasy a motiv zuřivého býka používal v některých svých dílech. Současně zařazuje postavu bájného Minotaura, muže s býčí hlavou.

Obraz *Dora Maarová* (1937) je podobizna jugoslávské fotografky, s níž se seznámil v roce 1936, vznikl těsně před jeho nejemotivnějším a nejdiskutovanějším obrazem – *Guernica*. „Výkřiky dětí, výkřiky žen, výkřiky ptáků, výkřiky květin, výkřiky stromů a kamenů, výkřik cihel, nábytku, židlí, záclon, hrnců, koček a papírů, výkřiky zápachů, které zasahují po sobě, výkřiky kouře, který bodá na ramenu, výkřiky, které se dusí ve velkém kotli a hejna ptáků, kteří plavou přes moře.“²⁶ Picassova slova, kterými uzavírá báseň k cyklu děl *Sen a lež Franka*, se poprvé vyjádřil k španělské občanské válce a dokonale jimi vystihl obraz *Guernica*. Ta měla původně vzniknout jako zakázka pro španělskou vládu, po

²³ http://www.rozhlas.cz/radiocustica/archiv/_zprava/71665

²⁴ Tamtéž, s. 37-44

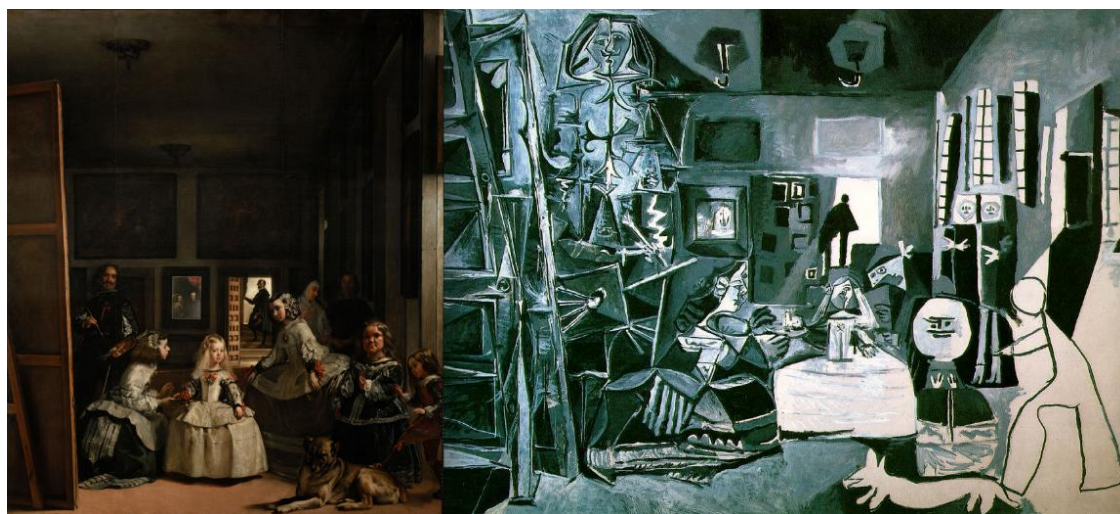
²⁵ Tauromachie – zápasy s býky

²⁶ Tamtéž str. 67

bombardování města Guernica však Picasso od svého slibu okamžitě odstoupil a namaloval monumentální obraz představující hrůzy z této války.

Během druhé světové války zůstal Picasso v Paříži, zatímco Němci město postupně obsazovali. Příliš nemaloval, držel se v ústraní. Jako u jeho malířských kolegů, ani on nebyl u gestapa oblíben, proto se raději vyhýbal výstavám a jakýmkoli výtvarným projevům. I přesto je neustále obtěžován a hrozilo mu nebezpečí. V roce 1944 byla Paříž osvobozena, Picasso si začal vztah s mladou žačkou Francoise Gilotovou.

V létě 1945, po letech uzavření, Picasso přesídlil do vesnice Ménerbes, kde zakoupil dům. Paříž byla v této době pro umělce přítěží, nesla s sebou příliš tvrdé vzpomínky. V roce 1955 se opět stěhuje, tentokrát do vily v Cannes. Kromě malby se věnuje i sochařství a keramice. Jeho sochy zdobily zahradu u nové vily. Obrazy se nesou stále v kubistickém duchu, jsou ale mnohem barevnější a uvolněnější. Oproti tomu se inspiruje opět starými mistry a jejich tvorbu posunuje do nových rozměrů. Zůstává pod vlivem kubismu. Přeraboval například obraz od *Velásqueze – Las Meninas*. Poválečný optimismus se projevuje zejména v barevnosti, veselejší tématice a kompozici. Podobně jako obraz *Las Meninas* přeraboval Picasso Manetovu *Snídani v trávě* a další obrazy.²⁷

Obrázek č. 4: *Diego Velázquez – Las Meninas (Dvorní dámy)*,
1656, olej na plátně
318 cm x 276 cm

Obrázek č. 5: *Pablo Picasso - Las Meninas*,
1957, olej na plátně
194 cm × 260 cm

²⁷ Tamtéž, s. 64-70

Pablo Picasso – génius století. Byl to příkladný život, který vedl, vzorový pro kariéristická přání měšťanského století. Tento život vyznačovala práce bez odcizení, pohotovost pro změnu, obrovský úspěch a až do vysokého stáří nepolevující tvořivá síla.²⁸

1.5.2. Juan Gris

Podobně jako Picasso se Juan Gris narodil ve Španělsku – konkrétně v Madridu v roce 1887. V roce 1906 přišel do Paříže, která jej lákala jako umělecké centrum, kde se radikálně proslavil. Právě Picasso, Gris se jím inspiroval a stejně jako on si zřídil ateliér v ulici na Montmartru. Po příjezdu do Paříže byl chudý, přivydělával si prací pro časopisy. Malováním se začal živit přibližně v roce 1910.

Převratný rozvoj v jeho tvorbě nastal v roce 1911, kdy byl pořádán Salón des Indépendants a výstava Section d'Or, na nichž Gris vystavoval svá díla. Picasso a Braque se této výstavě neúčastnili, takže hlavní „hvězdou“ se stal právě Gris. Hlavním tématem jeho tvorby bylo malování předmětů zblízka. Maloval zátiší složené z předmětů každodenního použití, dále portréty i krajiny.²⁹

Obrázek č. 6: *Juan Gris – Snídaně (Breakfast),*
1914, olej na plátně
80,9 x 59,7 cm

²⁸ Tamtéž, s. 88

²⁹ <http://www.theartstory.org/artist-gris-juan.htm>, THE ART STORY

1.5.3. George Braque

Jméno George Braqua je spojeno spolu s Pablem Picassem jako dvou zakladatelů kubismu. V jejich tvorbě se formovaly a vyvíjely hlavní tendence inspirující uměleckou scénu nejen v malbě, ale i v literatuře a dalších oblastech umění. Braque se narodil v roce 1882 a jako Picasso přežil obě války. Zemřel v roce 1963. V mládí měl předurčenou kariéru jako malíř a dekorátér. Vyrůstal ve francouzském přístavu Le Havre. V roce 1902 odjel do hlavního města, kde se seznámil s tehdejšími fauvisty.³⁰

Nejstarší díla byla inspirovaná impresionismem. V roce 1905, po shlédnutí výstavy fauvistů, Braque změnil svůj styl a tvořil v jejich duchu. Rok 1907 přinesl výstavu zvanou Salon des Indépendants, na níž Braque taktéž vystavoval své malby. Ve stejném roce se opět Braquovo dílo posunuje dál, tentokrát pod vlivem Cézánna po jeho oficiální retrospektivní výstavě. Ta znamenala nástup kubismu.

Mezi lety 1908 – 1912 vládne v Braquově tvorbě geometrie a perspektiva. Zkoumal světlo a techniku, jejíž pomocí by dokázal světlo a perspektivu zobrazit. Začíná redukovat architektonické prvky na ty nejjednodušší tvary.³¹

Od roku 1909 plně spolupracuje s Picassem. Oba v této době malovali neutrálními barvami a pohrávali si s geometrií a její složitostí. Jedná se o období analytického kubismu. Později v roce 1910 jsou jejich styly malování téměř totožné. Jak jsem uvedla v charakteristice jednotlivých směrů kubismu, i tady platí šedá a hnědá barva. Objekty jsou úplně rozložené a divákova pozornost se soustřeďuje na mnohahledovost.

V roce 1912 oba umělci experimentují s *koláží*. Nalepovali do obrazu papíry nebo látku. Tyto přidané kusy představují konkrétní objekty. Spolupráce Braqua s Picassem skončila v roce 1914 odvedením Braqua do francouzské armády.³²

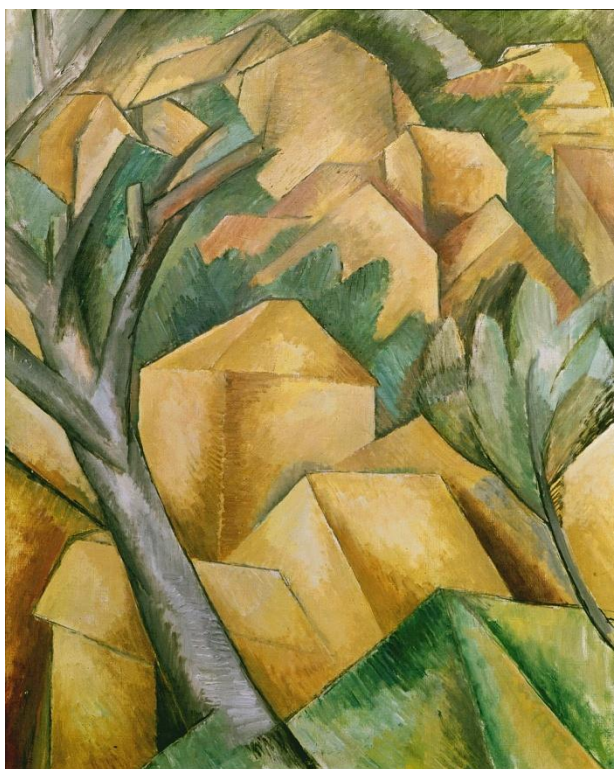
Ve válce byl Braque vážně zraněn a k malování se dokázal vrátit až v roce 1917. Přátelství s Juanem Grisem mu pomohlo vrátit se zpět k umění. Po válce se jeho styl malby

³⁰ Fauvismus - vznikl v Paříži v roce 1905. Jméno je odvozeno od francouzského slova „fauve“ – šelma, které poprvé vyslovil kritik umění **Louis Vauxcelles** na první výstavě **f-u**. Charakteristické pro tento směr jsou hravé syté útočné kontrastní barvy (kombinace modré a oranžové). Sytostí barev a hlubokou dynamikou barevných ploch se umělci snažili vyjádřit nespoutanou svobodu. Zjednodušovali linie, měnili perspektivy a pojetí barev, osvobozovali se od tradičních tlumených barev akademiků. Předměty jsou přeneseny na plátno bez jakéhokoli uspořádání či pravidel. Náměty obrazů byly různorodé, **f.** zobrazoval zátiší, krajinu, postavy apod. Projevoval se zejména v malířství a sochařství.

³¹ http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=181, ARTMUSEUM

³² Tamtéž

radikálně změnil. Odvrátil se od abstraktního kubismu, projevila se uvolněnost a osobitější styl. Používá jasné barvy a strukturované povrchy. Ke konci dvacátých let se vrací zpět k realističtějším malbám, i když kubismus z jeho tvorby nikdy úplně nevyrchal. Nejvýznamnější výstavou doposud byla v roce 1933 retrospektivní výstava v Basileji. Po vypuknutí druhé světové války zůstal Braque v Paříži a setrval v ní až do samého konce války. Mezitím maloval zátiší, věnoval se litografii a rytinám. Poválečná doba je charakteristická jasnými barvami a motivy zvířat. Braque byl v padesátých letech považován za nejvýznamnějšího umělce staré Pařížské školy.

Obrázek č. 7: *Georges Braque - Maisons à l'Estaque (dům u l'Estaque)*,
1908, olej na plátně,
73 x 59.5 cm

1.5.4. Fernand Léger

Dalším umělcem, jehož tvorbu radíme mezi francouzské malíře, je Fernand Léger. Byl nejen malíř, ale také sochař a filmař. Jeho tvorba je rozsáhlá. Podobně jako jiní umělci přišel v roce 1900 do Paříže. Z počátku si přivydělával jako kreslíř a retušér fotografií. V roce 1909

se Léger přestěhoval na Montparnasse, kde se stal členem skupiny avantgardních umělců, mezi něž patřil také Chagall, Archipenko a Delaunay.³³

Počátek umělecké dráhy je spjat s futurismem. Léger byl fascinován novou technikou a zkoumáním pohybu. Další období je kubistické, ale neprobíhalo stejně jako u Picassa nebo Braqua. I přesto, že maloval kubistické obrazy, pracoval s jinými geometrickými tvary – kruhem, obloukem. V roce 1910 se zařadil do skupiny Section d'Or. Léger si prošel první světovou válkou, v níž málem zemřel jako voják v bitvě u Verdunu. Zážitky z války zobrazil v malbách jasných barev – úplně se odklonil od abstrakce. Za svého života pracoval i na filmu, ale od výtvarného umění se nikdy neodpoutal. Faktem zůstává, že celou svou uměleckou kariéru stavěl na hesle: „umění pro lid“.³⁴

Obrázek č. 8: *Fernand Léger - La Femme en Bleu (Woman in blue), 1912, olej na plátně, 193 x 129.9 cm*

1.5.5. Robert Delaunay

Robert Delaunay byl francouzský malíř pocházející přímo z Paříže. Svůj umělecký ateliér si založil společně s manželkou Soniou Delaunayovou. V roce 1911 se stal členem uměleckého sdružení *Der Blaue Reiter*³⁵ na pozvání Kandinského. Právě v *Der Blaue Reiter*

³³ <http://www.theartstory.org/artist-leger-fernand.htm>, THE ART STORY

³⁴ Tamtéž

³⁵ *Der Blaue Reiter*- byla německá umělecká skupina, která vznikla roku 1911 v Mnichově.

se přiklonil k abstraktnímu umění a již v roce 1912 pořádal v Paříži první samostatnou výstavu.

První světovou válku prožil s manželkou ve Španělsku, poté se vrátil zpět do Francie, kde zůstal i v průběhu druhé světové války. V roce 1941 však zemřel na rakovinu, se kterou bojoval delší dobu. Delaunayovo dílo je úzce spjato s orfismem. Od roku 1912 začal malovat obrazy založené na optických vlastnostech barev, které svou dynamikou oslňovaly divákovo oko. Delaunay se zabýval i teorií barev. Tvrdil, že malba je čisté výtvarné umění a hlavní děj se odehrává v oku diváka, čímž ovlivnil i literární tvorbu Gulliana Apollinaira. Jeho rané obrazy jsou sice inspirovány neoimpresionismem, ale podobně jako jeho kubističtí kolegové, se i Delaunayova tvorba vyvíjela.³⁶

Obr. č. 9: *Robert Delaunay – Eiffel Tower,*

1910, olej na plátně,

160,7 x 128,6 cm

³⁶ Tamtéž

1.6. Kubismus v českém výtvarném prostředí

Český kubismus se vyvíjel jedinečným způsobem ve velmi krátkém časovém období, a to mezi lety 1911 – 1914. Kubisté v Čechách ovlivnili velkou mírou nejen malířství, ale především užité umění a architekturu. V době před první světovou válkou byla Praha významným avantgardním centrem a čeští umělci inspirovaní Francií postupně prosazovali nový styl označovaný jako „nové umění“. V roce 1911 byla v Čechách vytvořena skupina výtvarných umělců, jejímž hlavním protagonistou se stal malíř Emil Filla. Dalšími představiteli byli například Otto Gutfreud, Josef Čapek – spisovatel a malíř, Vincenc Beneš, Antonín Procházka, architekti Josef Gočár s Pavlem Janákem a celá řada dalších umělců. První výstava proběhla v Obecním domě v roce 1912, avšak s jakým nadšením ji umělci pořádali, u ostré kritiky neobstála. Druhou výstavu zorganizovala skupina na podzim a stala se vrcholem jejich společné tvorby.³⁷

1.6.1. Josef Čapek

Josef Čapek byl český malíř, grafik a také spisovatel. Byl starším bratrem spisovatele Karla Čapka. Narodil se 23. března 1887 v Hronově na severovýchodě Čech, nedaleko hranic s Polskem.

Mladý Josef pocházel ze tří sourozenců, kromě bratra Karla měl ještě starší sestru Helenu. V roce 1904 začal žít v Praze, kde nastoupil na Uměleckoprůmyslovou školu. Zde se seznámil se svou budoucí manželkou Jarmilou Pospíšilovou. O šest let později odjíždí Josef do Paříže, kam za ním později přijel bratr Karel. S bratrem pracovali na společných knihách. Z původního plánovaného tříletého pobytu se stal pouze rok. Bratři Čapkové se z cest vrátili v roce 1911. U nás v té době vrcholil spor mezi starší a mladší generací umělců. Většina mladých opouští *spolek Mánes* s dlouholetou tradicí a zakládají novou skupinu – *Skupinu výtvarných umělců*. Období mezi válkami Josef prožíval poklidně jako spisovatel a výtvarník. První světové válce se vyhnul díky problémům se zrakem. Ta druhá se mu stala osudnou.³⁸

Prvního září 1939 byl zatčen gestapem a o týden později spolu s dalšími vězni odvečen do koncentračního tábora Dachau u Mnichova, odtud byl převezen do Buchenwaldu. Koncentrační tábory přežíval díky práci v malířských dílnách. Dále prošel táborem

³⁷ <http://www.cz-kubismus.cz/cesky-kubismus-a-jeho-predstavitele>, CZ-KUBISMUS

³⁸ http://www.artbohemia.cz/cs/22_capek-josef, ART BOHEMIA

v Sachsenhausenu, po převozu do Bergen – Belsenu, kde vypukla tyfová epidemie, umírá v roce 1945.³⁹

Na Josefa Čapka měla velký vliv návštěva Paříže v mládí. Inspiroval se tamním uměleckým vývojem, uměním afrických kmenů a Oceánie. S kubismem začíná experimentovat od roku 1912, zpočátku maluje krajiny, později svou tvorbu obrací k figurální malbě. Vrcholným dílem jeho rané tvorby je obraz *Ženský akt*, který v sobě spojuje prvky analytického a syntetického kubismu.

Dvacátá léta jsou spojena s obrazy *Piják*, *Kuřák v krajině*. Čapek pracuje s typickou tmavou barevností a v malbě používá ostré hrany. Často maloval žebráky, městskou „spodinu“ a postavy z okraje společnosti. Charakteristickým znakem je obrysová čára působící velmi expresivně na oko diváka.

Ve třicátých letech se mění nejen barevnost – rozšiřuje pole působnosti barev. Barevnou škálu obohacuje o červenou, zelenou, žlutou. Objevuje se i nová tematika v podobě myslivosti, vrací se ke krajinám a zobrazuje lidi z venkova. Ve svých obrazech poukazuje na obavy z budoucího vývoje světa.

Poslední období tvorby je plně antifašistické. Čapek protestuje proti nové moci v Německu a cykly obrazů *Oheň* (1938 – 1939) a *Touha* věnuje jako protest proti Mnichovské dohodě. Cykly obsahují téměř sedmdesát olejomalb.

Čapek byl členem několika uměleckých skupin. Nejvýznamnější je jeho působení ve *Skupině výtvarných umělců*, ve skupině *Tvrdošijní*, jejímž hlavním cílem bylo navázat na předválečné avantgardní umění, tedy i na kubismus.

1.6.2. Emil Filla

Emil Filla se stal jedním ze zakládajících členů kubistické Skupiny výtvarných umělců. Tento český malíř, grafik a také sochař se narodil v roce 1882 v Chropyni. Jeho kroky vedly v mládí do Prahy na Akademii výtvarných umění, školu však nedokončil.

Počátky tvorby byly ovlivněny malířem Edvardem Munchem a jeho výstavou v roce 1905 v Praze. Filla byl zpočátku členem další české skupiny - *Osma*, která byla zaměřena expresionisticky. V roce 1909 se zařadil mezi umělce do Spolku výtvarného umění Mánes, v němž byl členem až do své smrti.⁴⁰

³⁹ Tamtéž

⁴⁰ http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=274, ART MUSEUM

Prvky kubismu se objevují až v roce 1910. Zpočátku je nejvíce patrný vliv kubofuturismu, například jeho dílo *Utěšitel (1911)* nebo *Salome (1911)*. Postupně se nechal plně ovlivnit Picassem a Braquem. Vliv se projevuje v malbě zátiší, kam promítá i prvky koláže.

Před vypuknutím velké války se přestěhoval do Paříže, odkud musel uprchnout do Nizozemí. Tady působil několik dalších let na ministerstvu zahraničí. Jeho osud za druhé světové války byl velmi podobný, jako u Josefa Čapka. Hned na začátku války byl zatčen gestapem, odvezen do koncentračního tábora v Dachau, později Buchenwaldu, ke kterému se po válce vracel ve své tvorbě. Po válce se věnuje nejen tématice kubismu, ale také malbě s lidovými motivy.⁴¹

1.6.3. Bohumil Kubišta

Bohumil Kubišta je dalším významným českým kubistou. Byl to český malíř a výtvarný teoretik, který se narodil v roce 1884 v Hradci Králové. I on studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze, odkud přešel na Akademii výtvarných umění. Více než studia jej lákalo cestování. Opouští studia v Praze a vydává se poznávat italskou Florencii a poté Paříž. Uměleckou tvorbu započal v roce 1905 s výrazným vlivem tvorby Edvarda Muncha, podobně jako jeho kolegové, jeho počátky byly expresionistické. Ke kubismu se dostává přirozeným vývojem. Stal se mluvčím skupiny Osma, jíž byl členem. Věnoval se také studiu barev – zejména červené a zelené – a analyzoval kompozici obrazů starých mistrů. Ve svých obrazech uplatňuje přesnou zákonitost, rovnováhu a kompozici zlatého řezu.

Paříž jej ovlivnila natolik, až v jeho tvorbě nastal radikální kubistický zvrat. Díla Picassa a Braqua měla zázračný vliv. Kubišta byl kromě inspirace francouzským kubismem ovlivněn symbolismem a skupinou *Sursum*, která byla ovlivněna okultismem. Kubismus chápal jako jednu z cest osobního vyjádření. Snažil se všechny vlivy kombinovat a vytvořil tak vlastní osobitý styl.⁴²

1.6.4. Antonín Procházka

Antonín Procházka je dalším moravským rodákem. Pochází z Vážan, studoval v Kroměříži, odkud přešel na Uměleckoprůmyslovou školu a Akademii výtvarných umělců do Prahy. Spolu se svým spolužákem Emilem Fillou se v roce 1906 vydal na cesty

⁴¹ Tamtéž

⁴² Tamtéž

po Evropě – do Berlína, Amsterdamu Paříže, Říma. Zde se seznamuje s evropským moderním uměním a s ranou tvorbou Picassa.

Z počátku byl členem *skupiny Osma*, vystavoval na obou výstavách, jak v roce 1907, tak i 1908. V Paříži se mu zalíbil kubistický styl malby, kterému se věnoval i po skončení první světové války. Roku 1911 je založena Skupina výtvarných umělců, na jejímž vzniku se také podílel. Tímto rokem začíná Procházkovy nejvýznamnější umělecké období v duchu analytického a syntetického kubismu. Maluje zátiší, figury i portréty. Oproti ostatním umělcům se nebojí používat pestré barvy, důkazem je obraz *Mužská hlava (1916)*. Dalším významným obrazem byly *Kopretiny (1917)* a orfický obraz *Poprsí muže (1918)*, Spolu s manželkou opustil Prahu a v roce 1924 se přestěhoval do Brna, kde dál rozvíjel svou tvorbu a působil jako učitel.⁴³

1.6.5. Václav Špála

Václav Špála jako český malíř a grafik je jedním z nejvyhledávanějších umělců moderního umění především kvůli svému osobitému stylu a barevnosti. Narodil se v roce 1885 kousek od Hradce Králové, i on studoval v Praze, studia na Akademii však nedokončil. V letech 1909 – 1911 byl členem SVU Mánes a téhož roku byl spoluzakladatelem Skupiny výtvarných umělců. V první světové válce byl vojákem, po jejím konci se stal členem skupiny Tvrdošijní. Působil také jako teoretik a publicista.

Ani Špála neunikl Munchově vlivu, inspiroval se i Van Goghem a Cézannem. Neustále však hledal svůj osobitý styl, ke kterému došel v roce 1911. Obraz *Idyla* zobrazuje koupající se dívky a je namalován kombinací studené modré a teplé červené barvy. Koupající se dívky mužům v divákovi vzbuzovat pocit venkova, jedná se o Špálovy vzpomínky na dětství. Od této doby, kdy se v Paříži seznámil s kubismem, se mu plně věnuje. Stále si drží barevnost modré a červené a témata venkova, kompozici a tvarosloví přizpůsobuje kubistickým podmínkám.

Vrcholem jeho tvorby se stalo tzv. modré období. Pracoval z velké části pouze s modrou barvou v několika různých odstínech, stále se věnoval krajině a přírodním motivům.⁴⁴

⁴³ <http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/antonin-prochazka>, ART PLUS

⁴⁴ <http://artalk.cz/2015/05/12/tz-vaclav-spala/>, ART TALK

3 Životní způsob, životní styl

Pojem kvalita života je v dnešní době naprosto běžnou součástí laického i politického slovníku. Toto slovní spojení se však v posledních letech dostalo do povědomí a přisvojila si jej celá řada vědních disciplín. Setkáváme se s ním velmi často, pokaždé však pod jiným názvem. Můžeme říci, že se jedná o nový pojem, který v sobě ukrývá složitost a je velmi těžké ho správně uchopit.

O výzkumech kvality života se začalo diskutovat až v letech 1960. Hlavním důvodem, proč se začal svět zajímat o kvalitu života, byl vzestup materiálního bohatství zemí západní Evropy a USA. Tím došlo ke změně hodnotových orientací spojených s rozšiřováním konzumního způsobu života.

Trend nárůstu materiální životní úrovně a konzumerismu, resp. orientace na spotřebu byl pozorovatelný zejména ve druhé polovině šedesátých let, kdy se do produktivního věku dostává poválečná generace osob vyrůstající v nových podmínkách světa rozděleného ideologicky, politicky, hospodářsky, vojensky a posléze i demograficky.⁴⁵

Dalším spojením je stále více zřejmá závislost společnosti na moderní technice na využívání informačních a komunikačních technologií. Technologie nám umožňují šetřit čas a také vzdálenost mezi lidmi. Moderní technologie a jejich užití vytváří ideální podmínky pro snadnější komunikaci, častější vznik mezilidských vztahů a jednoznačně snazší výměnu informací.

Pojetí a chápání rozsahu pojmu kvalita života je interdisciplinární – tedy že se tímto pojmem zabývají různé vědní disciplíny jako například psychologie, kulturní antropologie, politologie, etika, teologie, sociologie a další.

Diskutovaný pojem je mimo jiné i pojmem multidimenzionálním, tj. s řadou odlišných významností. Pod pojmem kvalita života lze zahrnout materiální (existenciální) pojetí (tj. vlastnictví a dostupnost určité míry konzumu), pojetí psychologické (tj. pocity radosti, úspěchu, moci, štěstí...), pojetí kulturně antropologické (tj. odlišné chápání kvality života v různých kulturních oblastech či v různých prostředích), pojetí morální (tj. vztah kvality života v různých sociálních skupinách a příčiny těchto diferenciací). Můžeme sem zahrnout i pojetí medicínské, tedy charakteristiku našeho fyzického a duševního zdraví nebo pravděpodobnou délku života aj.⁴⁶

⁴⁵ HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). s. 9-10

⁴⁶ HEŘMANOVÁ, E., s. 11-12

3.2. Historie a proměny pojmu kvalita života

Pojem kvalita života se poprvé objevil ve dvacátých letech dvacátého století, a to v souvislosti s ekonomickým rozvojem a o úloze státu v podpoře nižších sociálních vrstev. V této době se však kvalitou života rozuměla materiální životní úroveň v určité společnosti. Ve třicátých letech se kvalita života objevuje v psychologii jako pojem, který zavedl americký psycholog a průkopník behaviorismu⁴⁷ Erward Thorndike.

V následujících letech je tento pojem spojen s rozvojem životní úrovně v USA. Kvalita života se stala politickým cílem. Teprve poté se dostává do medicínského zájmu. Můžeme zmínit ještě spojitost se Světovou zdravotnickou organizací, která formulovala *zdraví jako stav fyzické, duševní i sociální pohody*.

Američtí politikové (například J. F. Kennedy) používali pojem *kvality života* v šedesátých letech. Jednalo se o změnu image tehdejší USA. „Obraz amerického způsobu života měl být zproštěn jisté nekulturnosti, tvrdého, nelítostného způsobu života a nejistoty. Do popředí se měly naopak dostat momenty spolupráce, pomoc rozvojovým zemím, úcty k menšinám i k tzv. barevným, vysoký životní standart apod.“⁴⁸

Od té doby se na kvalitu života a životního stylu začíná nahlížet jako na nemateriální složku. Sedmdesátá léta otevřela dveře celé řadě výzkumů zabývajících se touto tematikou. Dále se objevuje pojem konzum a konzumerismus, tedy vzrůstající spotřeba hromadění věcí odborně statků. Obecným výsledkem všech výzkumů ze sedmdesátých let bylo zlepšení socioekonomických podmínek života a splnění základních biologických předpokladů, ale pouze s podmínkou, pokud uspokojení potřeb nedosáhlo minimální hranice obvykle definované hranice chudoby.

Největší rozkvět výzkumy kvality života, životního stylu i hodnotových orientací zaznamenaly ve druhé polovině devadesátých let dvacátého století. I v dnešní době se při zkoumání kvality života obrací pozornost na její subjektivní aspekty, přičemž jsou hledány zejména takové charakteristiky, které by změřily pocit štěstí a míru životní spokojenosti. Je nezpochybnitelným faktem, že v současnosti převažují výzkumy věnované subjektivní kvalitě života, které se zaměřují na tři hlavní tematické oblasti.

⁴⁷ Behaviorismus - (z anglického behavior – chování) je přístup v psychologii vycházející z předpokladu, že chování lze vědecky zkoumat bez znalosti vnitřních duševních stavů organismu.

⁴⁸ HEŘMANOVÁ, E., s. 13-17

První z nich je celková spokojenost se životem, druhou spokojenost s dílčími oblastmi života (noř. Rodina, práce, bydlení, seberealizace, sociální vazby a společenské uznání). V neposlední řadě je současný výzkum zaměřen na třetí oblast, tj. na hledání nejvýznamnějších faktorů, které podmiňují vznik subjektivního pocitu kvalitního a smysluplného života.

3.2.1. Definice pojetí kvality života a životního stylu

První definicí pojetí kvality života a životního stylu byla od Světové zdravotnické organizace WHO *„zdraví není jen absence nemoci či poruchy, ale je to komplexní stav tělesné, duševní i sociální pohody“*.

Předností této definice je, že se zajímá nejen o fyzické zdraví, ale řeší také subjektivní a sociální otázky. Jinými slovy se zajímá o uspokojování základních lidských potřeb, přibližuje se tedy dnešnímu chápání subjektivní kvality života.

Dále uvedu několik definic od světových odborníků, kteří se otázkou kvality životního stylu zabývají.

„Jedná o stupeň výjimečnosti a způsob a uspokojivého charakteru života jako je osobní existenční stav zdraví či stav pohody. Spokojenost se životem je určována nejen objektivními skutečnostmi, ale i subjektivním vnímáním a hodnocením sebe sama.“⁴⁹

„Na úrovni života jednotlivce bývá kvalita života stavěna proti konzumnímu životnímu stylu s jeho preferencí vlastnictví spotřebních předmětů, které samo o sobě nemůže člověka plně uspokojit a nahradit mu redukování či absenci uspokojování jiných potřeb, zejména duchovního charakteru.“⁵⁰

Kvalita života je v prvním významu čistě odborným pojmem, ve druhém potom užívaná jako programové politické heslo, ve třetím významu se jedná o sociální hnutí a ve čtvrtém často používán jako reklamní slogan.

„Jedná se o vyjádření pocitů životního štěstí.“

„Kvalita života je výsledkem vzájemného působení sociálních, zdravotních, ekonomických a environmentálních podmínek, týkajících se lidského a společenského rozvoje.“⁵¹

⁴⁹ Tamtéž, s. 33

⁵⁰ Tamtéž, s. 35

⁵¹ Tamtéž, s. 26

„Kvalita života jako taková neexistuje. Pojem nabývá významu pouze tehdy, je-li vymezeno konkrétní prostředí, v němž je tato veličina měřena.“⁵²

Což znamená, že se pojmu kvalita života užívá pouze v konkrétním geografickém, kulturním a sociálním kontextu, tj. v kontextu otázek *jaká kvalita, kde a pro koho*.

„Kvalitu života lze postihnout dvěma dimenzemi, jednak tím, jak lidé svůj život prožívají, jednak tím, v jakých podmínkách tito lidé žijí.“

„V současnosti převládá ve světě názor, že celkovou kvalitu života člověka je nutno chápat jako vzájemné spolupůsobení hlavních aspektů života, jež se podílejí na uspokojování materiálních a duchovních potřeb člověka.“⁵³

„Koncept kvality života je pokusem zachytit fakt, že lidský život se odehrává na mnoha úrovních a všechny tyto dimenze lidského života ovlivňují to, zda je člověk šťastný a spokojený se svým životem.“⁵⁴

Z výše uvedených definic nechci vyvozovat žádné závěry či jiná vysvětlení ohledně životního stylu jako odborného pojmu. Celá řada odborníků, sociologů, psychologů se této tematice věnuje a věnovala. Stanovili definice a je patrné, že každá z nich je víc než subjektivní. Všichni tito lidé se řídili vlastními poznatky a hodnotami, které uznávali. Nelze tedy stanovit jednotou definici kvality života a životního stylu. Důležité je, že všechny faktory ovlivňující náš životní styl jsou závislé na našich hodnotách a osobních prioritách. Každý sám tedy rozhoduje, zda podlehne okolnímu nátlaku ať už v podobě reklamy, politiky či nejbližšímu okolí, které nás obklopuje.

3.2.2. Životní styly dnešní mládeže

Příslušníci současné mladé generace se narodili nejdříve na konci sedmdesátých let, většinou však v osmdesátých. Nejstarším z nich je dnes třicet let. Tato generace nemá tedy žádné výrazné osobní vzpomínky ani na dobu před revolucí, ani na dobu revoluce. Tato generace je čistá v tom smyslu, že není poznamenána průměrností let osmdesátých, ani euforií let devadesátých. To má velký vliv na jejich chápání svobody a individuality, což se projevuje v jejich specifických životních stylech.

⁵² Tamtéž s. 37

⁵³ Tamtéž s. 38

⁵⁴ Tamtéž s. 39

Po této generaci nastupuje generace ještě mladší, jedinci narození v devadesátých letech a na počátku dvacátého prvního století.

Právě tato generace má mezi všemi výsadní postavení. Ta současná sice navázala na předchozí, ale také ji obohatila a posunula naprosto jiným směrem.

Odlišností mezi starší a mladší generací je vztah k času. Starší generace je zaměřena na reprodukci a uchování minulosti, mladší generace je naopak zaměřena na inovaci a přítomnost. V rychle se měnícím moderním světě neroste zkušenost, zaostává. Proto se v moderní společnosti cení mládí.

Životní styl dnešní mládeže je velmi diferencovaný. Mladí se řadí k různým skupinám a směrům. Ať už jsou to anarchisté, punkeři, metalisté, rockeři, fotbaloví fanoušci a další skupiny, všechny mají svůj vlastní svět, vlastní hodnotové a estetické orientace. Tyto skupiny mají také svůj systém vztahů, typickou mluvu – slang, i vlastní způsob odívání. Pro dnešní mládež je charakteristické, že oblečení se stalo znakem. Styl odívání vzniká většinou spontánně a to souvisí s celým životním stylem dotyčné skupiny mládeže.⁵⁵

3.2.3. Mezigenerační konflikt a spojenectví

Zkoumáním generací člověk přijde na jednu zásadní věc, každá z nich je ovlivněna jinými historickými událostmi, každá z nich mluví jiným jazykem, jiným způsobem vidí svět a jiným způsobem jedná. Na stejnou událost reaguje rozdílně. To může vést k *mezigeneračnímu konfliktu*.

Pro současnou českou společnost je však charakteristické, že neexistuje konflikt mezi mladou a střední generací. Děje se to proto, že mezigenerační konflikt byl vystřídán *mezigeneračním spojenectvím*. Mezi mladší a střední generací již neexistuje propast, či radikální odlišnost světa dospělých a světa mládeže. Obě generace jakoby se ocitly na stejné lodi.

Mládež a dospělí spojuje také *kult mládí*. Ten můžeme vysvětlit jako odstranění generačních rozdílů v důsledku touhy vypadat mladě, a to bez ohledu na věk.

Pro dnešní módu je typické, že i starší ženy se oblékají jako mladé dívky. Touha po mládí se stala masovým trendem. V důsledku kultu mládí dnešní mládež učí své rodiče, jak se mají oblékat, co si mají myslet a jakou hudbu mají poslouchat. Jedná se o socializační proces, ale naopak. Svět rodičů se začíná přibližovat světu jejich dětí.

⁵⁵ KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0., s. 224 - 225

Myšlenky mladých se projevují i v reklamě a médiích. Cokoliv si mladí lidé vymyslí, stává se masovým jevem. Důkazem nám může být rozvoj sociální sítě Facebook.

Současná mládež tvoří generaci, která nezažila žádné historické zvraty, nestála před žádnou historickou hrozbou, nikdy nemusela přinášet nějaké oběti. Je to po mnoha desetiletích generace, která si může užívat života bez traumat, strachu a jakýchkoli hranic.

3.3. Rodina a její role v životě člověka

„Rodina je forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Dále ke znakům rodiny patří společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce či konzumace statků.“⁵⁶

Jedinec vyrůstá v primární rodině. V dospělosti si každý zakládá novou rodinu – svou vlastní uzavřením manželství a výchovou potomků. Takovou rodinu označujeme jako sekundární. Je nepostradatelným modelem společnosti, se kterým se dítě seznamuje.

Rodina je důležitým prostředím pro socializaci jedince. V rodině se od narození utváří život osobnost dítěte. Nejvýrazněji dítě ovlivňuje tzv. rodina nukleární, jinak také nazývaná atomární. „Je to individualistická, dezintegrovaná a především městská rodina, která vznikla jako důsledek upadajícího vlivu tradičního systému příbuzenství. Tvořena je rodiči a dětmi.“⁵⁷ „Model rodiny tvořené rodiči, jejich dětmi, případně prarodiči vykazuje neobyčejnou stabilitu ve všech epochách vývoje lidstva a ve všech známých současných společnostech. Prakticky neexistuje žádný typ společnosti, který by se neopíral o rodinu jako svůj základní článek.“⁵⁸

Také je základní jednotkou společnosti. Její životní a kulturní úroveň jsou obrazem poměrů v celé společnosti. Důležitý je osobní a profesní rozvoj všech jejích členů, řešení problémů i případná nefunkčnost rodiny.

Je důležitá i pro dospělého člověka. Je přirozené, že člověk touží po vlastní rodině, kterou bude formovat a naplňovat. Touží vychovávat vlastní děti spolu s partnerem, podílet se na jejich osobním růstu. Rodina je pro člověka zdrojem hodnot, pocitu odpovědnosti, smyslu existence a duševní pohody. Kvalitní rodina dává všem jejím členům pocit bezpečného

⁵⁶ Jandourek, Jan. Sociologický slovník. 2. vydání. Praha : Portál, 2007, s. 206

⁵⁷ Jandourek, Jan. Sociologický slovník. 2. vydání. Praha : Portál, 2007, s. 288.

⁵⁸ Matoušek, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 2. vydání. Praha : Sociologické nakladatelství, 1997, s. 9.

zázemí, bez ohledu na stanovování nějakých podmínek. Na druhé straně je však nutno zdůraznit, že rodina je také zdrojem stresu.

Rodiče nesou odpovědnost za své ratolesti, musí jim být neustále k dispozici, bez ohledu na svůj fyzický či emoční stav. Jinými slovy je rodič zaměstnán dvacet čtyři hodin denně.

Z výše uvedeného výčtu vyplývá, že rodina musí fungovat správně, tedy musí být funkční. Ke správnému fungování slouží následující *funkce*:

1. Biologická a reprodukční funkce.
2. Emocionální funkce a tvorba domova.
3. Ekonomická funkce.
4. Socializační funkce a výchovná funkce.

Kromě uvedených funkcí je důležité zmínit tvrzení o změně priorit v dnešním moderním pojetí rodiny.

„Mladí lidé dnes častěji chtějí a také praktikují více kooperativní způsoby soužití. V popředí je výrazná touha po dělbě odpovědnosti jak za ekonomické zabezpečení rodiny, tak za budoucí společný život rodiny a výchovu dětí. Tento posun je jednoznačný. Umožňuje ho fakt, že prakticky každá žena se dnes vdává jako ekonomicky nezávislá s vlastní představou o svých životních možnostech, velmi často i s významnými vlastními úsporami pro začátek. Startovní představy o vyvážené spolupráci a vyvážené dělbě zátěží se bohužel často nenaplní. Zklamání rozbíjí mnohá manželství hned na začátku, vysoké procento však začíná zažívat nespokojenost po narození dítěte nebo dětí.“⁵⁹

Charakteristickým znakem dnešní rodiny je změna sociálních rolí rodičů. V minulosti došlo k procesu demokratizace uvnitř rodiny. Role otce ztratila výsadní mocenské postavení. Naopak žena, která byla doposud srdcem domácnosti, získává práva, ale zároveň s nimi přebírá i povinnosti. Důležité je, že i děti se aktivněji podílejí na fungování rodinného života.

⁵⁹ Zeman, Josef. Společenské postavení rodin. [online]. Národní centrum pro rodinu, [cit. 2008-02-16]. Dostupné z: http://www.rodiny.cz/f/Image/fotkyNCR/Evr_akad%20pro%20dem.doc.

3.4. Přiblížení pojmu - stres

Pojem stres je chápán nejčastěji jako distres, tj. emočně negativní stres. Emočně pozitivní (eustresové) reakce, jako nadšení či radostné překvapení také kladou zvýšené požadavky na adaptační mechanismy. Emočně pozitivní stimulace nemá tak silný a dlouhotrvající vliv na aktivační systémy organismu jako stimulace záporná.⁶⁰

Nejčastějšími a velmi rozšířenými vlivy stresu, který je chápán jako distres a souvisí se současným způsobem života ve větších městech a velkoměstech, jsou spěch (časová tíseň), přemíra úkolů, existenční nejistota, hluk, přelidnění a sociální konflikty. Takové zdroje jsou označovány jako *stresory* a dále je dělíme na fyzické (hluk) sociální (vztahy s lidmi).

Stres – zátěž, vzniká tehdy, když jsou náš organismus a psychika vystaveni horší adaptaci, nebo když je adaptace na dané životní podmínky nemožná.

Náš organismus není hnán neustálým motorem. Pokud jsme podrobeni stresovým situacím, náš organismus se brání proti vyčerpání sil pomocí různých obranných reakcí (bolest hlavy, podrážděnost, únava...). Působí-li stres nadále, spolu s ním se zvyšuje napětí, které vede až k vyčerpání organismu a může dojít k projevu chorob, případně i ke smrti.

3.5. Stav flow

Přestože jsme dnes zdravější a dožíváme se vyššího věku, přestože i ti nejchudší z nás jsou obklopeni materiálním luxusem, o němž se ještě před několika desetiletími nikomu nesnilo, a přestože můžeme podle libosti využívat ohromný objem vědeckých poznatků, často se ohlížíme za svým životem s pocitem, že jsme ho promarnili, že místo abychom byli šťastní, strávili jsme léta svého života v úzkosti a nudě.

Je to tak proto, že osudem lidstva je věčné neuspokojení? Nebo proto, že štěstí hledáme na špatných místech? Kdy se lidé cítí nejšťastnější? Štěstí ale není něco, co člověka potká, ani výsledek šťastné náhody, či věc, která se dá koupit.

Ve skutečnosti je štěstí stav, na nějž musíme být připraveni, musíme ho kultivovat a každý člověk si ho musí soukromě hájit. Lidé, kteří se naučí ovládat své vnitřní prožitky,

⁶⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Emoce*. V Praze: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-614-2., s. 223

budou schopni určovat kvalitu svého života, a to se nejvíce blíží tomu, co může kdokoli nazvat štěstím.⁶¹

Stav flow je přeložen do češtiny jako plynutí či proudění. Jedná se o duševní stav, při kterém je osoba do své činnosti natolik ponořená, že vše ostatní pro něj ztrácí důležitost. Věnuje se plně právě probíhajícímu okamžiku.

Podle psychologa Mihaly Csikszentmihalyiho se stav flow řadí k pozitivní psychologii. Zároveň stav flow definoval jako stav naprosto soustředěné motivace. Je to cílevědomé zaujetí, při kterém člověk plně ovládá své emoce, které mu pomáhají k lepšímu výkonu v jeho činnosti. Známkou flow je pocit spontánní radosti, nadšení při provádění činnosti. Flow je ale také popisován jako hluboké soustředění výhradně na vykonávanou aktivitu.⁶²

Teorie Flow má tři podmínky, které musí být splněny, aby bylo dosaženo stavu flow:

- Člověk musí být zapojen do činnosti s jasným souborem cílů a pokroku. To dodává směr a strukturu úkolu.
- Úkoly musí mít jasnou a okamžitou zpětnou vazbu. To pomáhá osobě reagovat na nějaké měnící se požadavky a umožňuje jí přizpůsobit svůj výkon pro udržení stavu flow.
- Člověk musí mít dobré povědomí o problémech úkolu a vlastních schopnosti. Člověk musí mít důvěru ve své schopnosti, aby dokončil úkol.⁶³

⁶¹ CSÍKSZENTMIHÁLYI, Mihály. *Flow: o štěstí a smyslu života*. Přeložil Eva HAUSEROVÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0918-8., s. 11 – 15

⁶² CSIKSZENTMIHALYI, Mihaly. *Flow: the psychology of optimal experience*. New York: Harper & Row, c1990. ISBN 978-0-06-016253-5., s.

⁶³ Csikszentmihalyi, M.; Abuhamdeh, S.&Nakamura, J.(2005),"Flow", inElliot, A., New York: The Guilford Press, s. 598–698

3.6. Hříchy současné civilizace

V následující části popisují čtyři vybrané hříchy současné civilizace, s nimiž se potýkáme dnes a denně. Považují je za důležitou součást našeho života. Spolu s nedostatkem času a neustálým spěchemu ztrácíme pozitivní vztahy k věcem, což nám za normálních okolností nevadí. Někdy jsme podráždění kvůli drobnostem, které se nám nedaří nebo z důvodu nedostatku času. Tím, že se doba neustále zrychluje, přizpůsobujeme této skutečnosti i my náš život.

Rychlý vývoj můžeme nejlépe pozorovat ve vědě a technice. Například mobilní telefony. Před patnácti lety byla podoba mobilních telefonů značně odlišná od té současné. Určitě si pamatujete těžké „krabice“ s tlačítky a miniaturním displejem. V porovnání s těmi, které existovaly dříve, jsou dnešní mobilní telefony tenčí, lehčí a mají daleko více funkcí. K jejich ovládání nepotřebujeme celou řadu tlačítek. Stačí nám pouhý dotek prstu. Podobně jsou na tom televizní obrazovky, počítače, tablety, jež se stávají přežitkem.

Budoucnost našeho života je v rukou moderní vědy a techniky. Ve svém výčtu rychlého vývoje nesmím opomenout medicínu. Rozvoj ve zdravotnictví díky těmto technologiím je taktéž masový. Všechny vymoženosti se pojí s naším životním stylem, který jak už jsem zmínila, přizpůsobujeme rychle se vyvíjející době.

3.6.1. Běh o závod se sebou samým

Co nám, modernímu lidstvu, škodí po duševní stránce víc? Zaslepená hrabivost nebo zničující spěch?

Ať to či ono, vládnoucí vrstvy ve všech zemích podporují obojí a stimulují do chorobných rozměrů každou motivaci, která nutí lidi mezi sebou soutěžit.⁶⁴ Důkazy můžeme vidět všude kolem sebe, stačí se pořádně rozhlédnout. Dobrým příkladem mi poslouží reklamy, s nimiž se setkáváme každý den na televizních obrazovkách. Kolikrát denně vidíme reklamu na stejný produkt? A vidíme je pouze v televizi? Určitě ne. Reklama se nachází na každém našem kroku (např. na zastávkách, v dopravních prostředcích, novinách, časopisech, internetu, rádiu...).

⁶⁴ LORENZ, Konrad. *Osm smrtelných hříchů civilizace*. Voznice: Leda, 2014. ISBN 978-80-7335-239-4. S. 40 - 44

Kromě touhy po majetku, která v nás opravdu vzbuzuje chamtivost a až nezdravé soupeření, můžeme zmínit ještě vyšší sociální postavení. Spolu s penězi si připadáme důležitější, naše postavení ve společnosti stoupá. S rostoucí touhou po penězích se rozvíjí i pocit ohrožení. Člověk se může bát, mít jednoduše strach. Strach, že bude v soutěži předstižen, strach z chudoby, strach, že se chybně rozhodne a nebude dále na vyčerpávající situaci stačit. Úzkost v kterékoli podobě je tím základním faktorem, který podlamuje zdraví moderního člověka a způsobuje vážné zdravotní komplikace.⁶⁵

Spěcháme nejen pro svou chtivost, ale protože jsme něčím poháněni – úzkostí a touhou. Naším cílem je být neustále produktivní, přinášet společnosti nové nápady. Toužíme něčeho dosáhnout a někam se posunout ve svém životě. Bohužel nevěnujeme dostatek pozornosti právě sami sobě. Bojíme se zastavit, odpočinout si a zůstat chvíli sami se sebou.

Jedním z nejhorších účinků spěchu nebo úzkosti, která nás ke spěchu žene, je zřejmá neschopnost moderního člověka strávit byť i jen krátký čas o samotě. Člověk se úzkostně vyhýbá každé možnosti zamyslet se nad sebou a ponořit se do sebe, jako kdyby se obával, že by mu reflexe⁶⁶ ukázala děsivou vlastní podobiznu.⁶⁷ Takový případ je velmi dobře popsán v knize od známého britského spisovatele Oscara Wilde *Obraz Doriana Graye*.

Proč se lidé, kteří mají mnohdy až nadprůměrnou inteligenci, často dívají na bezduché pořady v televizi, než aby zavřeli oči a trávili čas ve vlastní společnosti? Sledování právě takových pořadů jim pomáhá potlačit již zmiňovanou reflexi.

Lidé trpí nervovým a duševním přetížením, které na ně soutěž s ostatními lidmi uvaluje. I když jsou od nejranějšího mládí cvičeni v tom, aby v přemíře soutěžení spatřovali pokrok.⁶⁸ Takovým lidem hrozí největší nebezpečí v podobě infarktu. Ti nejvýkonnější, kteří jdou nejvíce s duchem doby, na něj umírají nejčastěji.

I přes veškerý spěch si neustále stěžujeme na nedostatek času a zároveň neustále odkládáme úkoly na další den. Pojem prokrastinace nám dokonale vystihuje naše trápení.

3.6.1.1. Prokrastinace

Když prokrastinujeme, nedokážeme se přemluvit k plnění úkolů, které bychom měli nebo chtěli dělat. Místo důležitých věcí, ve kterých vidíme smysl, často děláme něco

⁶⁵ LORENZ, Konrad. *Osm smrtelných hříchů civilizace*. Voznice: Leda, 2014. ISBN 978-80-7335-239-4. S. 40

⁶⁶ Reflexe - (z latinského reflecto, **reflexi**, ohýbat, obracet nazpět, odrážet) znamená zpětný odraz, a to buď například světelných paprsků zrcadlem, anebo smyslové zkušenosti myšlením.

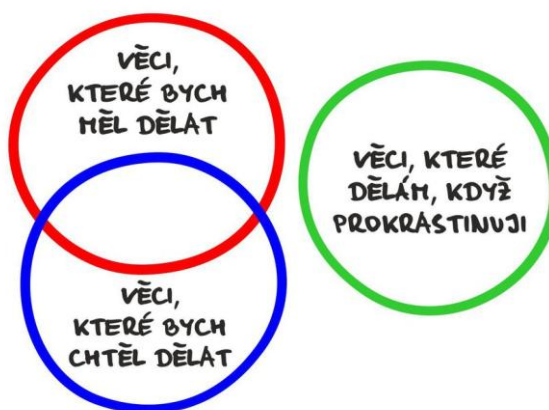
⁶⁷ Tamtéž s. 42

⁶⁸ Tamtéž s. 43

nepodstatného. Sledujeme seriály, zaléváme květiny v kanceláři, hrajeme počítačové hry, trávíme hodiny na sociálních sítích, jíme (i když nemáme hlad), opakovaně uklízíme, chodíme bezcílně po pracovišti nebo jen tak zíráme do zdi. Později kvůli výčítkám a frustraci přichází pocit bezmoci vedoucí k tomu, že opět nic neděláme.⁶⁹

Lidé často zaměňují prokrastinaci za lenost. Líný člověk svou práci dělat nechce a je s tímto stavem spokojen. Prokrastinující člověk by naopak rád něco dělal, ale nedokáže se k činnosti přemluvit.

Dále se zaměňuje za odpočinek. Při odpočívání naše tělo získává novou energii, při prokrastinaci ji naopak ztrácíme. Čím méně energie máme, jsme nuceni úkoly znovu odložit na další den.

Obrázek č. 10: Schematické znázornění prokrastinace (dle ilustrace v knize *Konec prokrastinace*)

Lidé si také rádi nechávají vše na poslední chvíli. Ospravedlňují to tím, že pod tlakem se jim pracuje lépe. Opak je pravdou. Odkládání úkolů na nejzazší možný termín je živnou půdou stresu, výčitek a neefektivity. České přísloví „co můžeš udělat dnes, neodkládej na zítra“ tedy není vůbec od věci.⁷⁰

Jak to zatím vypadá, prokrastinace patří mezi hlavní překážky, jež nám brání prožít náš život naplno. Lidé mnohem více litují věcí, které neudělali, než toho, co udělali. Lítost a s ní spojené výčitky kvůli promarněným příležitostem vydrží výrazně déle. Kvůli prokrastinaci ztrácíme čas, který bychom mohli investovat do něčeho smysluplného. Pokud se

⁶⁹ LUDWIG, Petr. *Konec prokrastinace: [jak přestat odkládat a začít žít naplno]*. V Brně: Jan Melvil, 2013. Briquet. ISBN 978-80-87270-51-6. S. 19

⁷⁰ Tamtéž s. 20

nám ji podaří porazit, dokážeme udělat více věcí a lépe tak využijeme potenciál našeho života.

3.6.2. Vyhasnutí citů

V každém z nás je už od pradávna zakódovaný princip strasti a slasti. Podobně jako u jiných zvířat, která jsou schopna vytvářet podmíněné reakce, k tomu dochází působením dvou vzájemně protichůdných druhů podnětů. U člověka je tento princip spojen jako první se slastí, jako druhé v pořadí se jedná o pocity nepříjemné. U jiných živočichů tento proces můžeme popsat jako odměnu a trest. Proč se vlastně řídíme dvěma druhy podnětů a ne jednoduše jedním? Je prokázáno, že se efektivnost procesu podmiňování u člověka zdvojnásobí, je – li organismus schopen vyvodit přiměřené důsledky nejenom z úspěchu, ale z obou pólů – negativního i pozitivního.⁷¹

Od samého začátku vzniku lidské existence, se lidé učili vyhýbat situacím vyvolávajících v nás negativní zážitky. To však může vést k „změkčilosti“, která s sebou nese další negativní důsledky. Lidé rádi kombinují a předcházejí špatnému, jen aby navýšili pocit slasti, neustálým obměňováním podnětů zabránili otupení smyslů. Cesta takového druhu nás vede pouze k jednomu – k neřesti.

Současná doba plná technologií nám pomáhá vyhýbat se nepříjemným zkušenostem. Nejsme schopni si ani plně uvědomit, jak moc jsme závislí na moderním komfortu a bereme jej jako samozřejmost. Čím více si zvykáme na pohodlný komfort, tím více vzrůstá naše precitlivělost k negativním životním situacím a naopak jsme lhostejní k radostným zážitkům. Rostoucí neochota snášet strasti má za následek, že lidé ztrácejí schopnost vkládat nepříjemnou práci do díla, které nám slibuje „slast“ až daleko v budoucnu.

Takové situace si jsou vědomy obchodní podniky a nadnárodní společnosti. Tahají za nitky a podporují nás v tomto životním směru. Vyhasínání citů ohrožuje naše sociální vztahy k partnerům a dětem, k rodičům, příbuzným a přátelům. Jako příklad zmíním vyrovnání se člověka se smrtí. V některých západních státech o zemřelých nemluví, lidé vytěšňují vzpomínky a snaží se zapomenout.

Možná právě teď nastává čas přiznat si, jestli patříme i my mezi jedince trpící citovým vyhasnutím. Člověk si přivyká na neustále nové podnětné situace a můžeme říct „nikdy nemá dost“. Ztráta přitažlivosti k věcem, které vlastníme, k lidem, které máme rádi, je v současné době závažným problémem a lidé si jeho vážnost neuvědomují. Touha po čemkoli novém je

⁷¹LORENZ, Konrad. *Osm smrtelných hříchů civilizace*. Voznice: Leda, 2014. ISBN 978-80-7335-239-4. s. 47

jev, který vítají zejména masoví výrobci, a díky ovlivnitelnosti mas ji lze využívat k velkým finančním ziskům.

Příčinám dokážeme lehce porozumět, ale odstranění problému je mnohem složitější. Nejdůležitější jsou chybějící překážky. Za normálních okolností je člověk zdolává jednu za druhou. Pokud se jim však úmyslně vyhýbáme, jsme stále na jednom místě. Neposuneme se ve svém životě ani o krůček dál. Nerozvíjíme vlastní osobnost a neposilujeme ani sociální vazby. Jediným řešením je neutíkat před složitými životními situacemi a čelit jim tváří v tvář.

3.6.3. Odloučení od rodinné tradice

Odloučením od tradice mám momentálně na mysli od té rodinné. Víme už po staletí, jak je rodinný kult důležitý. Rodina zůstává i v moderní době důležitou společenskou jednotkou, jejíž funkce se neustále proměňují v závislosti na čase, prostoru daných tradicí. Podle psychologického slovníku je rodina „společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí“⁷²

Vztahy mezi členy rodiny jsou velmi důležité pro mladší generace, zejména pro malé děti, jež si již od narození budují sociální vazby. Pokud dítě pochází ze špatně fungující rodiny, může se negativní situace projevit na jeho psychickém i zdravotním stavu.

Tradice rodiny existuje již pod dlouhá staletí. I její postavení ve společnosti prošlo řádným vývojem. Moderní rodina vykazuje velká zájem o jednotlivce. Páry se řítí do vztahu po „hlavě“, aniž by dopředu plánovaly jeho délku trvání. Jinými slovy „myslí na zadní vrátka“, odborněji: jednotlivce se nechce obětovat zájmu rodiny, nechává si prostor pro změnu na základě svého svobodného rozhodnutí.

V důsledku takovýchto změn se zvyšuje počet rozvodů. Ten se stává velmi snadným řešením nebo útekem před manželskými problémy. Ruku v ruce s rozvodem jde i nízká sňatkovost. Život takzvaně „na hromádce“ se stává společenským trendem. Je důležité si uvědomit, že rodiče jsou „architekti rodin“.⁷³ Inspirujeme se tím, co jsme sami v dětství zažili. Při tvorbě rodiny si každý vybírá to, co na něj v průběhu své výchovy nejvíce působilo. Lidé si vybudují manželství podobná manželstvím svých rodičů - ne kvůli dědičnosti, ale protože aplikují stejný rodinný model.

⁷² Psychologický slovník, s. 512

⁷³ Satirová V., Kniha o rodině, s. 134

3.6.4. Nekritická poddajnost aneb mediální manipulace

Masmédia jsou nejmocnějším nástrojem vládnoucí třídy pro manipulaci mas. Formulují názory a definují, co lze považovat za normální a akceptovatelné. Masmédia jsou mediální formy, určené k získání co největšího publika. Patří sem televize, filmy, rádio, noviny, časopisy, knihy, nahrávky, videohry a internet. V minulosti bylo provedeno mnoho studií, jak měřit účinky masmédií na lidskou populaci. Cílem těchto výzkumů bylo vytvoření technik, které by dokázaly vliv mas ovlivnit. Z těchto studií se vynořila věda komunikace, která je používána v marketingu, vztazích s veřejností a politice.

Dále jsou masmédia spojená s propagací, což je vědomá snaha řídit vnímání veřejnosti. K subjektům propagace patří lidé (politici a umělci), zboží a služby, organizace všeho druhu, oblast umění a zábavy. Snaha prodat produkty a myšlenky masám vedla k bezprecedentnímu rozsahu výzkumu lidského chování a lidské duše.⁷⁴

Média hrají také významnou roli při formování našeho chápání. Jednoduchým příkladem je, když si při každodenních situacích vybavíme oblíbené filmy a seriály, jejichž hrdinové se v podobných situacích ocitli a přímo je řešili. Naše očekávání od ostatních a to, co si myslíme, že společnost očekává od nás, může být významně ovlivněno nejen tím, co vidíme u ostatních lidí v reálném chování, ale také tím, co jsme viděli televizi.⁷⁵ V této souvislosti se nejčastěji mluví o vlivu médií na vnímání násilí.

Ve výsledku jsme tedy ovlivňováni nejen reklamou, ale i televizními pořady, filmy i seriálovými hrdiny. Musím zmínit i počítačové hry, jež jsou už dlouhou dobu diskutovaným tématem. Čas trávený při hraní her by většina mladistvých mohla zužitkovat mnohem efektivněji. Opět se ocitám ve velmi širokém tématu, ale cítím nutnost zmínit riziko závislosti a zkreslené reality. Hry, v nichž zabíjíme své nepřátele, mohou dětem vážně narušit jejich vnímání okolního světa nemluvě o zdravotních komplikacích. Připomenu případ mladíka, který ubodal svého mladšího sourozence více jak jedenácti ranami. Chlapec byl delší dobu závislý na počítačových hrách a svého byt' adoptovaného sourozence v „afektu“ považoval za jednoho z virtuálních nepřátel.

⁷⁴ *Freeglobe: Mediální manipulace a ovládnání mysli* [online]. 3.1.2011 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <http://www.freeglobe.cz/Articles/356-medialni-manipulace-a-ovladani-mysli.aspx>

⁷⁵ *Technet: Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu* [online]. 24. 1. 2014 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: https://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka

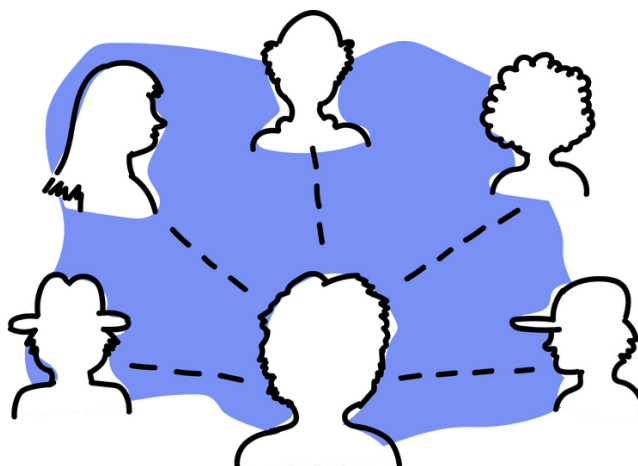
Virtuální svět není žádnou převratnou novinkou. Existují portály nabízející lidem registraci a vytvoření vlastní virtuální postavy. S takovou postavičkou získáváte neomezené schopnosti a nesmrtelnost. Neutopíte se ani si při pádu z výšky nic nezlomíte. Programy takového druhu se používají ke vzdělávání a online komunikaci. Bohužel neustále vidím riziko ve ztrátě osobní identity.

K nevlivnějším a nejpoužívanějším mediím patří bezesporu internet. Jeho obliba narostla v posledních patnácti letech spolu s modernizací počítačů a další elektroniky. Je naším dobrým společníkem a spolehlivým služebníkem v hledání informací a zejména ve snadnější komunikaci. Nemusíme věnovat tolik času jejich vyhledávání, základní a nejdůležitější informace dne dostávají, zejména návštěvníci internetu, téměř okamžitě po otevření prohlížeče. Přehlcení internetu informacemi je spekulativní téma a zajímají se o něj nejen odborníci, kteří přicházejí s obavami předpokládající internetové zhroucení. Taková situace by vedla ke světovému kolapsu vzhledem k tomu, že většina z nás nedokáže bez internetu vydržet jeden jediný den.

Internet je sám o sobě velmi široké téma, mohli bychom se zabývat hrozbami, reklamou, velkým množstvím informací. V další podkapitole zmiňuji sociální sítě a trendy v podobě moderních aplikací, jako nové metly lidstva kromě již zmíněné prokastinace.

3.6.4.1. Sociální sítě

Virtuální propojení skupiny lidí umožňující sdílet různé druhy informací, tak to jsou sociální sítě. V posledních letech velmi diskutovatelné, stále více populární internetové stránky, jež umožňují lidem být neustále v kontaktu s ostatními a sdílet své pocity, fotografie, videa a spoustu dalších věcí.

Obrázek č. 11: *Schéma sociální sítě*

Co jsou tedy vlastně sociální sítě? Podle internetového deníku *aktuálně.cz* jsou sociální sítě propojené skupiny lidí vzájemně se ovlivňujících v internetovém prostředí. Základem sociální sítě je sdílení informací na internetu mezi přáteli, respektive uživateli. Může to být prakticky cokoli - od aktuálního pocitu, hudby nebo souboru až třeba po životopis. Můžete jejím prostřednictvím navázat přátelství, vyměňovat si vzkazy, flirtovat.

Často se nesprávně zaměňují výrazy sociální síť a komunita, přičemž první výraz značí zcela volnou, náhodnou interakci, vzniklou na základě času a prostoru, komunita naopak znamená sdílení informací s podobně zaměřenými lidmi s podobnými zájmy (příkladem je například Facebook).⁷⁶

V polovině devadesátých let se začínaly objevovat první internetové sítě jako například Geocities nebo Tripod.com. Druhá vlna přišla na konci devadesátých let. V roce 2003 vznikl jeden z nejvyužívanějších portálů MySpace, který podobně jako ty předcházející, ztratil oblibu s nástupem velikána Facebooku. Základní dělení sociálních sítí je na osobní a profesní. První jsou určeny pro sdílení osobních informací, nejsou zaměřeny na specifický obsah a sdělujeme na nich úplně všechno. Tímto příkladem je již zmiňovaný Facebook. Opakem je potom MySpace nebo Youtube, které se věnují hudbě a videím.

Facebook je považován dnes za nejznámější a nejvíce prosperující sociální síť. V roce 2004 ji založil Harvardský student Mark Zuckerberg. Ihned po spuštění síť získala velké množství uživatelů, které den ode dne stoupá.

Twitter je druhou nepoužívanější sítí, jež se specializuje na sdílení kratších zpráv, které známe pod pojmem „tweety“. Původní myšlenka Twitteru nebyla obohacena o sdílení fotografií a videí, se stoupající konkurencí museli zakladatelé od původního záměru ustoupit.

Internetový vyhledávač Google se taktéž zařadil mezi sociální sítě prostřednictvím **Google+**, který by měl dokázat čelit konkurenci. I přes velké množství registrovaných uživatelů je Google+ v oblíbenosti stále za Facebookem.

Pinterest patří taktéž mezi sociální sítě, tentokrát se zaměřením na sdílení fotografií a videí. Popularitu si u svých uživatelů našel až v roce 2011, dva roky od založení. Princip je jednoduchý – Pinterest funguje jako klasická nástěnka. Název sítě se odvozuje od slova "pin", což znamená připíchnout a "interest", tj. zájem. Cílem uživatele je tak podobně jako

⁷⁶ <https://www.aktualne.cz/wiki/veda-a-technika/socialni-site/r~i:wiki:1456/>

u klasické fyzické nástěnky připichovat na svůj profil zajímavé obrázky a fotografie a sdílet je s ostatními uživateli.

Youtube je největší internetový server pro sdílení videí. Byl založen v roce 2005 a o rok později jej odkoupila společnost Google. Youtube poskytuje svým uživatelům zveřejnění videí všeho druhu, velké pole působnosti získaly hudební osobnosti, jejichž profily na youtube jim umožňují sdílení videoklipů.

3.6.4.2. Youtubering

Nový fenomén přišel s rozrůstající se popularitou Youtube. V posledních letech velmi diskutovatelné téma youtubering otrásá společností a rozděluje ji na dva tábory. Ocítají se proti sobě rodiče a děti.

Připomeňme si počítačové generace. První je generace X, pod níž spadá věková kategorie lidí od třiceti do padesáti let. Podle výzkumů tito lidé mají na prvním místě auta, cestování, rodinný život, sport a počítačové hry spolu s online prostředím se ocitá na posledním místě. Priority se mění u generace Y, jejíž věková kategorie lidí od dvaceti do devětadvaceti let tráví na počítači mnohem víc času, ale stále jsou důležitější jiné koníčky. Poslední je generace Z s účastníky od patnácti (i méně) do devatenácti let. Mladiství a dospívající tráví většinu času na počítači. Oproti předcházejícím generacím, které občas hráli počítačové hry a trávili čas na sociálních sítích, mladiství sledují videa, na nichž jiný uživatel internetu hraje hru. Tedy nehrají sami, ale pečlivě pozorují jiného hráče v překonávání osobních rekordů.

Kdo jsou vlastně Youtubeři? Na počátku naprosto obyčejní lidé (i mladiství), kteří si založili vlastní účet na kanálu youtube. Začali natáčet zajímavá videa pro svou věkovou kategorii a počtem sledovanosti získávají stále větší oblibu a prestiž. Podle překladu Oxford Dictionary jsou youtubeři osoby, které na internetovém serveru YouTube nahrávají videa, ale také dlouhodobě sledují nahrávky ostatních.⁷⁷ Youtubeři ale nejsou klasickými celebritami jako herci či zpěváci, jak už jsem zmínila, jedná se o mladé osoby, které zaujaly společnost (mladistvé) svými videi. Díky tomu mají oproti mediálním celebritám mnohem větší vliv a popularitu.

⁷⁷ <https://en.oxforddictionaries.com/definition/youtuber>

Činnost youtuberů můžeme rozdělit podle žánru jejich zaměření. „Vlogger“ celým názvem Video dogger vytváří videa na různá témata, nejčastěji se jedná o parodii videa jiného uživatele nebo nějaké události. Dalším typem je let's player (tvůrce let's playů), který komentuje hraní počítačových her a k videu přidává své komentáře a poznámky. Beauty vlogeri jsou populární zejména u ženského publika. Jedná se o videa zaměřená na kosmetiku, líčení a módu. Pranksteři se věnují nachytáním lidí, snaží se napálit svou oběť vtipnou formou. Těmto videím se říká tzv. „pranky“. Poslední jsou streameři natáčející online videa přes livestream.⁷⁸

O tom, jak kvalitní videa rukama těchto lidí vznikají, se vedou dlouhosáhlé diskuze. Je třeba se s tímto fenoménem smířit. Láká stále více lidí a to i po finanční stránce. Oblíbenost si získávají i u různých firem a velkých společností, které ve svých videích propagují. Jedná se o již zmíněný vliv na mladé generace a dokonalou propagaci nenásilnou formou.

3.6.4.3. Fenomén Instagram

Instagram je sociální síť, kterou v roce 2012 získala pod svá křídla největší světová sociální síť Facebook. Na rozdíl od Facebooku si Instagram nehraje na sociální dopad uživatelů, není založen na šíření statusů, ale vyzývá ke kreativě formou fotografií nebo krátkých videí. V září 2015 přesáhl počet uživatelů instagramu 400 mil. celosvětově a 600 tis. uživatelů v ČR. Ačkoli se povědomí o Instagramu velmi rychle šíří (i díky masivní podpoře českých offline médií) faktem zůstává, že většina uživatelů Instagramu je ve věku 15-24 let (49%) a 24-35 let (32%).⁷⁹

Sdílení fotografií ze všech momentů našeho života je na denním pořádku. Instagram je velmi oblíbená síť, na níž lidé zveřejňují úplně vše. V restauraci fotí čerstvě připravenou kávu a sdílí ji na svůj profil ještě předtím, než ji okusí. Podobně je na tom i jídlo, oblečení a spousta dalších věcí. Můžeme vidět všechno, co dělají naši domácí miláčci, partner, kamarád i náš úhlavní nepřítel. Internetové deníky radí, jak zaujmout instagramové fanoušky. Podle dobového trendu jim říkáme „followeri“ – tedy vaši sledující. Ti nejúspěšnější instagrameři si říkají influenceři. Opravdu se ocitáme ve virtuálním světě, jehož jazyk může být některým generacím nesrozumitelný. Pokud chce být dnešní mladá generace úspěšná v instagramovém prostředí, musí se seznámit i s virtuálním jazykem.

⁷⁸ http://mediakix.com/2016/02/most-popular-youtube-videos/#gs.w8i_tNU

⁷⁹ <http://blog.beneficio.cz/fenomen-instagram-jak-jej-vyuzit-v-marketingove-strategii/>

3.6.4.4. Selfie jako novinka / přežitek

Hitem sociálních sítí se v roce 2013 stalo selfie. Jedná se o pořízení fotografie sebe samého prostřednictvím přední kamery chytrých telefonů. Selfie bylo a je velmi populární. Lidé fotografovali sebe v několika pozicích, zaznamenávali sebe samotné u jakýchkoli denních aktivit, na různých místech světa.

Podle Oxford Dictionaries je selfie popsáno jako „fotografie sebe sama, běžně pořízená chytrým telefonem nebo webkamerou a nahrána na sociální síť.“⁸⁰ Fotografie tohoto druhu vznikly přímo pro sdílení na sociálních sítích. Většinou se jedná o neformální snímky, na nichž je přímý portrét autora nebo autor před zrcadlem. Existují i skupinové selfies označována taktéž jako „group selfies“.

Obrázek č. 12: *Olivia Muus – Mona Lisa and The Girl with the Pearl Earring Selfie, 2016*

Od roku 2017 selfie nahrazují fotografie „přirozenějšího typu“ – *plandid*. Výraz vznikl spojením dvou anglických slov *planned* a *candid*. V překladu tato slova znamenají plánovaný a přirozený nebo upřímný. Jedná se tedy o fotografie plánované a současně přirozené.

⁸⁰ <https://en.oxforddictionaries.com/definition/selfie>

Oproti selfie, ze kterých strojenost přímo sálá, plandid vynikají přirozeností. Staly se dokonalou náhradou, zejména v rafinovanosti a vytvoření fotografie, jako dokonalé momentky. Na plandid musí člověk vypadat jako vyfocen od profesionálního fotografa, aniž by jej navštívil. Jejich pořízení je velice časově náročné. Kouzlo spočívá v dokonalé přípravě, výběru místa, počasí atd.

Oblibu si získává i proto, že nejsou stanovená pravidla. Každý se může vyfotit pod úhlem, jenž skryje jeho nedostatky. Ve výsledku vznikne „náhodně pořízená“ momentka oplývající dokonalostí.

3.6.4.5. Syndrom FOMO

Touha někam patřit, mít spoustu přátel a ukryt své nedostatky. To vše poskytuje lidem online svět. I neomezený kontakt s internetovými přáteli s sebou nese určitá rizika. Jedním z nich je syndrom FOMO.

Syndrom FoMO (z anglického „*fear of missing out*“, tedy „strach z toho, že něco zmeškáme, propásneme“) je druhem behaviorální závislosti, která se projevuje tím, že chceme mít neustále přehled o tom, co se děje, snažíme se kontrolovat dění v prostředí sociálních sítí a svým způsobem předběhnout samotné události (FOMO se váže na jiné vnímání času).

To se projevuje zejména tak, že jsme v podstatě neustále online.⁸¹

Podle výzkumu agentury JWT se syndrom FOMO týká převážně věkové kategorie od osmnácti do třiceti tří let. V tomto období se teprve hledáme, nevíme, kam chceme směřovat, a inspiraci hledáme např. v prostředí sociálních sítí.

Podle psychologů je syndrom FOMO často spojen s předváděním se – chceme vynikat, být úspěšnými, prvními, chceme ukázat světu, jak jsme skvělí, jak nám to sluší, co se nám povedlo. Úspěch je pro současnou společnost velmi důležité slovo. V online prostředí má úspěch trochu jiná pravidla. Pokud je někdo „lepší než my“, pokud si dovolí více než my sami a ostatní dotyčného obdivují prostřednictvím profilů na sociálních sítích, velmi lehce zažíváme smutek, deprese a úzkost.

Příznaky syndromu FOMO jsou: *podrážděnost, nervozita, netrpělivost, špatná nálada, stavy úzkosti, pocity deprese, bušení srdce*. Máme pocit, že stojíme na místě a přešlapujeme, že nám vše utíká a my nevíme, jak najít smysl života. Mezi další projevy

⁸¹ Online – Znamená stav připojení k internetu.
<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/1229-co-je-syndrom-fomo>

patří *prokrastinace, nerozhodnost, nepozornost, stavy úzkosti, nervozita, dušnost, okusování nehtů a kroucení vlasů (JFW).*⁸²

Jak se zbavit syndromu FOMO? Docent Kamil Kopecký radí: „Dělejte to, po čem toužíte vy sami, nesnažte se jen napodobovat ostatní. Soustřeďte se na svůj vlastní život, na své touhy, na své zájmy, na věci, které mají smysl pro vás – a třeba jsou i užitečné pro ostatní. Sociální sítě používejte ke komunikaci s přáteli, s domlouvání společných aktivit, nedělejte z nich nástroje k monitorování životů jiných. **Nesnažte se žít životy jiných. Žijte svůj vlastní život.**“⁸³

3.6.4.6. Netolismus „dobrý přítel“ dnešní mládeže

Ruku v ruce s FOMO syndromem jde i netolismus - nebo-li závislost na internetu. Ta s sebou nese ztrátu veškerých sociálních vazeb a omezení životních prožitků. Mezi časté abstinenci příznaky této formy závislosti patří nervozita, zrychlení bušení srdce, pocity úzkosti či deprese, celková podrážděnost.

Termínem *netolismus* označujeme závislost (závislostní chování či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách.⁸⁴ Mezi ně patří zejména počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, televize aj. Z výše uvedeného je zřejmé, že se jedná o psychickou závislost, nikoli o závislost fyzickou, ke které dochází při konzumaci běžných drog (alkohol atd.).

Netolismus je často spojován s prostředím online her, ve kterých tisíce hráčů hrají online v jednom virtuálním prostředí. Hry tohoto typu jsou celosvětově rozšířené a oblíbené. Mezi takové hry patří například World of Warcraft (WoW), která má po celém světě více jak dvanáct milionů hráčů.

Mezi hlavní příznaky patří *stavy podobné transu při hraní hry (tzv. flow), vzpírání se rodičovským zákazům, hraní či neschopnost dodržovat časový limit určený pro tuto činnost.* Mezi další příznaky patří méně vykonané práce, pocit prázdnoty, ztráta kontroly nad časem, nervozita, neklid atd.

Riziko této závislosti roste u lidí, jež trpí problémy v reálném životě. Ty si můžou prostřednictvím virtuálního světa vykompenzovat. Vytvoří si útočiště pro svůj neúspěch. Ve virtuální realitě jej nahrazují úspěchem.

⁸² Tamtéž

⁸³ <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/dali-rizika/1229-co-je-syndrom-fomo>

⁸⁴ Tamtéž

3.7. Adolescence

Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa *adoslescere* (dorůstat, dospívat, mohutnět). Jako termín označující určité období života člověka bylo toto slovo použito poprvé v 15. století. Počátek je spojován s plnou reprodukční zralostí, v jejím průběhu se obvykle ukončuje tělesný růst.

Adolescenci můžeme rozlišit na tři fáze: časnou adolescenci v časovém rozmezí od 10(11) – 13 let, střední adolescenci vymezenou přibližně intervalem 14 – 16 let a pozdní adolescenci od 17 do 20 let.

Trvalou charakteristikou adolescence zůstává, že je považována za most mezi dětstvím a dospělostí.⁸⁵ V posledních desetiletích získala zvláštní význam. Má svůj sociální, ekonomický, pedagogický, zdravotní i kulturní rozměr. Má rovněž svoji sociální reprezentaci a subjektivní hodnotu – jednak pro ty, kterých se bezprostředně týká, ale i pro generace, které již mají toto období za sebou, či které teprve potká.⁸⁶

3.7.1. Adolescence jako bouře a konflikt

Tělesné, psychické a sociální změny v průběhu dospívání a význam adolescence v procesu celoživotního utváření člověka má své místo v celé řadě teorií a psychologických koncepcí. Jedním z nich je období bouře a konfliktu. Adolescencí se ve svých výzkumech zabýval psycholog *G. S. Hall* (1844 – 1924), za své výzkumy si zasloužil přezdívku „otec adolescence“. *Hall* líčí adolescenci jako nevyhnutelný a dramatický střet protikladných tendencí v člověku.⁸⁷

A. Freudová (1946) osvětlila dva důležité obranné mechanismy, které se v tomto období projevují. Prvním je *asketismus* – strach ze ztráty kontroly nad vlastními sexuálními impulzy. Druhým je *intelektualizace* – kdy se u jedince projevuje paralelně sexuální a emocionální konflikt, jež se projevují v rozumovém chápání.

Dalším typickým jevem je separace jedince. Nástup sexuality u jedinců utváří nová očekávání, která jsou doprovázena zvýšenou úzkostí a vzrůstajícími konflikty.

⁸⁵ Str. 11 - 15

⁸⁶ Tamtéž s 15

⁸⁷ Tamtéž, s. 17

Typické vlastnosti jedinců jsou narcismus, melancholie a náladovost. Adolescent se v konfliktu přiklání k rodiči opačného pohlaví a vede spor s rodičem stejného pohlaví. Často se můžeme setkat s označením „tatínkova holčička“ či „maminčin chlapeček“.

3.7.2. Adolescence jako smíření s vývojovými změnami

Jedinec se v průběhu růstu musí smířit s vlastními tělesnými a sociálními změnami. Jedná se o jakýsi pomyslný vývojový úkol, do něhož jsou zahrnuty nejen potřeby očekávání společnosti, v níž jedinec žije, ale i osobní potřeby a očekávání. Tento úkol zahrnuje to, co člověk sám chce naplnit jako podstatné a důležité ve svém životě. Spolu s vývojem přichází doba, kdy si adolescent uvědomuje fyzické změny a sexuální vyspělost. S tím jsou spojeny vztahy s vrstevníky stejného a opačného pohlaví, které musí adolescent vytvářet a udržovat.

Mění se jejich vztahy k dospělým (rodičům a dalším autoritám) – projevuje se autonomií či vzájemným respektem.

Jedinec získává představy o ekonomické nezávislosti a utváří si vlastní obraz o jednotách, jako je volba povolání, profesní kvalifikace apod. Dále si formuje představu o budoucích prioritách v dospělosti v podobě osobních cílů a stylu života. Spolu s adolescencí je spojen i rozvoj intelektu, emocionality a interpersonálních dovedností tzn. vztahy ve společnosti. Adolescent si jinými slovy vytváří svou vlastní identitu – vlastní já.⁸⁸

3.7.3. Adolescence a přijímání nových rolí

„Kdo jsem?“ Na tuto otázku by měli být schopni si odpovědět právě adolescenti, jejichž život je v tomto věku doprovázen nejistotou a hledáním sebe sama. Opustili dětský svět, ztratili či zpřetrhali vazby se svými dřívějšími kamarády – vrstevníky- v důsledku přechodu na druhý stupeň nebo ze základní školy a střední. Jak jedinec dospívá, mění se jeho vztahová rovina. Ve svých dřívějších dětských rolích se cítí nepatřičně, svět dospělých je však pro ně příliš daleko.⁸⁹

Pro adolescenty je velmi důležitá přítomnost druhých, aniž by si utvářeli přátelské vztahy. Díky pocitu, že nejsou sami, mají možnost srovnávat, vyjadřovat se bez zábran, mohou poslouchat ostatní a sdílet s nimi své emoce – tento vztah k ostatním vrstevníkům nese

⁸⁸ Tamtéž, s. 20

⁸⁹ Tamtéž, s. 23

název *sounding board* - nebo-li *resonanční deska*. Je potřeba zmínit ještě pojem egocentrismus projevující se v rané adolescenci. Dospívající je přesvědčen, že je jedinečný a vyjímčivý, někdy i nezranitelný a nesmrtelný.⁹⁰

Diferenciace období adolescence

A) *Časná adolescence* se datuje do věku od deseti (jedenácti) do třinácti let. V této fázi dominují pubertální změny. Objevuje se první projev biologických a fyzických změn, otvírá se cesta od dětství k adolescenci. Některé psychické a sociální změny v rané adolescenci lze považovat přímý důsledek pubertálních změn. Typický je například zvýšený zájem o vrstevníky opačného pohlaví.

Dítě se pohybuje ve společenské rovině ve třech prostředích: v rodině, ve škole a ve skupině vrstevníků. S nástupem prvních projevů puberty dítě touží stále více po soukromí, cítí se ohroženo, proto dochází ke sporům. Dítě si vytváří přátelské vztahy se stejným pohlavím, hlavním cílem však není přátelství, ale společnost.

B) *Střední adolescence* probíhá u dětí ve věku od 14 do 16 let. Adolescenti se v této době snaží výrazně odlišit od svého okolí, jinak se oblékají, preferují specifickou hudbu. Jedná se o specifický životní styl.

Po psychologické stránce se jedná o období hledání osobní identity – vlastní jedinečnosti.

Adolescentovo chování ve škole, rodině i mezi vrstevníky je podobné jako v časně adolescenci. Chlapecké chování je typické snahou vyniknout mezi ostatními. Dívky naopak hledají přátelství ve dvojicích. Také se objevuje náklonnost dítěte k jednomu z rodičů, což může vést k narušení rovnováhy v rodině. Jedinci si vytvářejí první vztahy s opačným pohlavím, jsou postaveni před první důležité kroky svého života – volbě povolání. Mimo jiné se formuje i jejich sebevědomí.

C) *Pozdní adolescence* se zaměřuje na věkové období od sedmnácti let. Jako jediná se nejvíce přibližuje k dospělosti, je jakousi přípravnou fází na život dospělých. Většina dospívajících ukončuje v této době svoje vzdělání a snaží se najít pracovní uplatnění. Někteří pokračují studiem na vysoké škole.

Jedinci posilují vlastní identitu, pocítují touhu někam patřit, vytvářet a sdílet.

⁹⁰ MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-x, s. 27 - 28

II. PEDAGOGICKÁ ČÁST

1 Projekt „Řečeno obrazem“

NÁZEV PROJEKTU:

Řečeno obrazem – Vícepohledovost na problematiku současného životního stylu

„Tajemství umění spočívá v tom, že nehledáme, nýbrž nacházíme.“

Pablo Picasso

SEZNÁMENÍ S TÉMATEM PROJEKTU:

Diplomová práce nesoucí název Řečeno obrazem v sobě ukrývá současné problémy, s nimiž se potýkáme. Jsme zahlceni. Poslední dobou mne ovládl pocit nedostatečnosti, proto jsem si začala klást otázky, které mne přivedly na toto téma. Zkusme si na pár z nich odpovědět:

Kolik máme doma televizních obrazovek, počítačů, mobilních telefonů či tabletů? Kolik času trávíme s těmito technologiemi? Jak dobrým přítelem je pro nás internet? Dokážeme bez něj žít? Potřebujeme mít mobilní telefon neustále u sebe? A co naše děti? Kolik jídla denně vyhodíme? Kolikrát za den si sedneme a relaxujeme? Jak často se cítíme ve stresu? Křičíme? Máme deprese? Kolik času tráví v takovém prostředí naše děti? A co vy děti, žáci, studenti? Je pro vás technika, nadbytek jídla, peněz a oblečení uspokojující? Stalo se vám někdy, že vám něco v životě chybělo? Máte neustálý pocit nedostatku, i když máte doma tolik věcí?

Všechny tyto otázky a ještě mnohem víc jsou odrazovým můstkem pro mou diplomovou práci. Téma životního stylu jsem spojila s filozofií uměleckého směru, jehož existenci datujeme do roku 1907. Kubismus. Abych jej krátce přiblížila, jedná se o avantgardní umělecký směr, který pracuje s rozkladem kompozice pomocí geometrických tvarů. Na jednu věc se díváme z několika různých úhlů. Jeho zakladatelem je známý španělský umělec žijící ve Francii – Pablo Picasso.

Kubismus prošel několika etapami, ale základní myšlenka zůstala stejná. Syntéza - tedy rozklad nejen věcí, ale i osob a krajiny. Spolu s vývojovými etapami se liší i barevnost jednotlivých obrazů. Na počátku umělci malovali tmavými barvami (černou, hnědou, šedou), později se projevují výraznější barvy (červená, zelená, žlutá).

A jak se pojí princip rozkladu kubismu spolu s naším životním stylem a současnou společností?

Odpověď hledám právě v malbách žáků, kteří malovali vlastní interpretace kubistických děl. Ve své práci zkoumám nejen jejich výtvarný projev, ale také vývojové okolnosti a zejména vlivy společnosti a moderní, pokrokové doby.

Žijeme v době konzumu, zahlcenosti a zapomínáme na naše základní potřeby a pocity. Společnost se neustále mění, rozkládá se, znovu se přetváří, vyvíjí se dopředu, staré věci se stávají novými, vytváříme z nich další a další věci. Zkusme se na chvíli zastavit a zamyslet se nad naším životem. V tomto projektu se zamýšlím nad životním stylem a možnostmi změny, abychom se na chvíli zastavili a podívali se na svůj den podobně, jako to dělali kubisté, když pečlivě malovali pomocí syntézy své obrazy a poté je znovu skládali dohromady. Zkusme se i my podívat na svůj život z jiného úhlu pohledu a zkusit si uvědomit, kolika věcem se neustále přizpůsobujeme, kolik věcí nás ovlivňuje.

TÉMA: Volná interpretace kubistického obrazu.

ÚKOL: Vytvořte volnou interpretaci vámi zvoleného kubistického obrázku.

CÍL: Žáci namalují interpretaci kubistického obrazu formátu A1 podle vlastních pocitů a emocí.

ČAS: 2 x 120 minut

VĚKOVÁ KATEGORIE: 6. – 9. Třída ZŠ; 10 – 15 let

SKUPINY ŽÁKŮ: Pondělí 12 žáků

Úterý 11 žáků

Čtvrtek 13 žáků

POMŮCKY: temperové barvy, štětce, houbičky, papír formátu A1, obrazová předloha

POPIS PRÁCE:

1.2. Seznámení s kubismem a s jeho hlavními myšlenkami

V první části jsme se s žáky seznámili, posadili jsme se do kruhu, představila jsem jim sebe a myšlenku své diplomové práce. Představa, že budou děti malovat obrázky, které dále použijí a uvidí je někdo jiný, je velmi nadchla. Mnoho z nich se mne vyptávalo, jak taková diplomová práce vypadá, kolik stran obsahuje a jak dlouho ji budu psát. Někteří si pod tímto pojmem představili velkou knihu, která musí být určitě velmi důležitá, když ji píše student vysoké školy.

Dále jsme si s žáky povídali o jejich volném čase. Jak jej tráví mimo školu, jaké mají koníčky a naopak, když jsou doma, jestli mají nějakou oblíbenou aktivitu kromě času stráveného u moderních technologií. Postřehy z rozhovorů uvádím níže.

Otázky pro žáky:

- Jak trávíte svůj volný čas?
- Máte nějaké záliby nebo koníčky?
- Máte svůj oblíbený sport?
- Co děláte, když máte volné odpoledne a nemusíte se připravovat do školy?
- Čtete nebo malujete rádi?
- Kolik času trávíte denně u počítače? Které internetové stránky navštěvujete nejčastěji?
- Hrajete počítačové hry?

Kromě volného času jsem se zajímala také o běžné životní potřeby, jako je například zdravá výživa, konzumace a vyhazování potravin, sledování reklamy na internetu a v televizi, trávení času s rodinou a kamarády.

Jsem si vědoma toho, že výběr tématu životní styl je opravdu všestranný a široký, proto není mým cílem zkoumání jednotlivých aspektů, ale pouze jejich výčet a upozornění na faktory, které nás ovlivňují.

Ve druhé části jsme se bavili o kubismu. Pokusila jsem se žáky seznámit s jeho základní myšlenkou, umělci a také se dvěma základními fázemi - kubismem analytickým a syntetickým. Každý žák dostal jeden kubistický obrázek, aby si lépe dovedl představit, jak taková kubistická malba vypadá. Zabývali jsme se i technikou. Umělci malovali na velká

či malá plátna olejovými barvami. My jsme takové materiálové možnosti neměli, takže výběr byl jasný. Olejové malby nám nahradily barvy temperové a místo pláten jsme použili papír formátu A1. Nad velikostí jsem dlouho přemýšlela, ale vzhledem k věku žáků a jejich výtvarných schopnostem, jsem se rozhodla zvolit velko-formátové práce.

1.3. Vysvětlení postupu práce

Po seznámení s tématem, kubismem a ostatními okolnostmi si žáci nachystali potřebné pomůcky. Papíry, barvy, štětce a houbičky. Někteří se rozhodli malovat přímo rukama, jiní použili nejdříve tužku, aby si rozkreslili na velký papír kompozici.

Dále jsem dětem vysvětlila, jak budou postupovat. Na lavici jsem jim rozložila všechny obrazové předlohy, žáci si stoupli kolem stolu a pečlivě si prohlédli obrázky. V této fázi jsme si opět připomněli a ukázali princip rozkladu kubismu. Každý obrázek měl na druhé straně přiřazené své číslo. Děti měly za úkol dobře si prohlédnout obrázky a sledovat kompozici, barevnost a námět. Poté si každý z nich vybral obrázek, který jej nejvíce zaujal.

1.4. Vlastní hodnocení žáků – sebehodnocení prací

V závěrečné hodině jsme si vyčlenili čas na hodnocení vlastní práce, popřípadě i práce ostatních žáků. Každý dostal prostor k vyjádření svého názoru, mohl nám představit svoji malbu, blíže popsat, co namaloval, proč pracoval zvoleným způsobem. Také se mohli vyjádřit, jak se jim líbí kubistické malby nebo kubismus jako umělecký směr.

1.5. Vyplnění dotazníků

V samotném závěru mi žáci vyplnili krátký dotazník, ve kterém shrnuli své poznatky získané z našich společných hodit, popsali mi, co je zaujalo na zvolené předloze, jakým způsobem malovali interpretaci a jestli se jim kubismus líbil či ne.

Dotazník:

JMÉNO A PŘÍJMENÍ:

SKUPINA:

ČÍSLO OBRÁZKU:

1. Jak rozumíš pojmu *kubismus*?

2. Jak na tebe tento umělecký směr působí? (jak jej vnímáš, líbí se ti, proč ano, proč ne)

3. Proč jsi si vybral/a tento obrázek k interpretaci?

4. Při interpretaci vybraného obrázku jsem:
 - pracoval/a s barevnou plochou
 - pracoval/a jsem s geometrickými tvary
 - zvolil/a jsem si volnou interpretaci
 - jiné vysvětlení

.....
.....

5. Popiš svoji malbu (vysvětli hlavní myšlenku, co která část znamená, proč jsi si zvolil/a takové barvy, motivy...).

III. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Rozbor prací žáků

Obrázová inspirace č. 1

Obrázek č. 13: *George Braque - Domy v l'Estaque,*
1908, olej na plátně,
73 x 60 cm

Obrázek č. 14:
Aneta Farzelová, 14. let – Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 15:
Anna Dvořáková, 14. let - Interpretace
tempera, 2017

Obraz Domy v l'Estaque od Braqua jsem vybrala záměrně, protože se jedná o místo, které jej inspirovalo a zároveň se zde projevila změna v jeho tvorbě. Upustil od barevnosti a začal redukovat počet tvarů na stále menší.

Tento obrázek interpretovali v každé skupině. Zvolila jsem tyto dvě interpretace především proto, že autorkami jsou dívky ve stejném věku. Aniž by pracovaly ve stejný den, obrázky jsou do jisté míry shodné. Ústředním tématem je strom, který obě na první pohled na předloze zaujal. Na obrázku vlevo dívka strom umístila do levé části. Je patrné, že se nebojí malby přes celý papír, i přesto, že v pravé části je více prázdného místa. Oproti tomu na obrázku vpravo vidíme zvolenou středovou kompozici. Strom je menší, na první pohled působí těžce. Na první pohled je patrný barevný rozdíl. Levý obrázek je namalován zářivou žlutou v kombinaci s oranžovou. V pravé části obrázku se nachází náznak větru či vánku. Strom se naklání na levou stranu, z pevného kmene se postupně odštěpují nepravidelné kousky větví.

Levý obrázek vyvolává smutnější pocity. Barevnost je temnější, ale nese v sobě určitý druh kouzla. Dívka se rozhodla držet kubistického principu, který znázornila na kmeni stromu. Na rozdíl od druhého obrázku, kmen zde drží pohromadě i přesto, že je rozdělen jednotlivými tvary. Kmen se nese v duchu hnědé, šedé a okrové, zatímco pozadí je kombinací barev tmavě modré či černé s fialovou. Pozadí v divákovi evokuje plující mraky. Strom sice není ukotven na pevné půdě, ale i tak působí stabilně.

Obrazy mají s originálem společnou tematiku stromu, levý obrázek je podobný kompozicí, kdy se strom naklání doleva jako na originále. Barevnost je však odlišná. Obrázek vpravo v sobě nese barvu okrovou pouze na kmeni stromu, kdežto na Braquově obraze je tato barva téměř všude.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

Aneta Farzelová: „Zaujal mne ten strom. Nevěděla jsem, jak jinak obrázek předělat, tak jsem se držela toho stromu. Barvy jsem použila podle toho, jak jsem se v tu chvíli cítila.“

Anna Dvořáková: „Má práce se mi vůbec nelíbí, ale kreslila jsem ji ráda. Mám ráda přírodu a stromy, tak možná proto.“

Obrazová inspirace č. 2

Obrázek č. 16: *Josef Čapek – Šašek,*
přibližně 1914, olej na plátně
90 × 55 cm

Obrázek č. 17:
Alena Brázdilová, 11. let - Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 18:
Alice Pujínová, 13. let - Interpretace
tempera, 2017

Šašek od Josefa Čapka je na první pohled obraz ukrývající v sobě hravost, kterou malíř dokonale spojil s kubistickými proporcemi. Obraz jsem volila právě pro tematiku cirkusu a klauna. Dětská interpretace mne opět velmi překvapila.

Obrázek vlevo, jehož autorkou je jedenáctiletá Alenka, je v podstatě přepisem originálu. Šašek na jejím obrázku je větší. Chybí mu kruh, který na předloze drží. Dívka však motiv kruhu zapojila do šaškovy hlavy, kterou vybarvila červenou až rezavou barvou. Největší část na obrázku zabírá již zmíněná hlava a trup, který má tvar písmene T. Nohy se téměř ztrácejí, jsou nejmenší. Divák si jich povšimne především díky odlišné barevnosti – tmavě modré. Pozadí obrázku je poskládané z různých geometrických tvarů. V levé části se nacházejí různobarevné tvary naskládané na sobě. V pravé je zase jednobarevný žlutý pruh.

Obrázek vpravo namalovala třináctiletá slečna Alice, která se naprosto odpoutala od kubistických pravidel a samotné předlohy. Jediné, co zanechala z originálu, je motiv kruhu. Největší koule se nachází v pravé dolní části, připomíná nám rozžhavené Slunce. Tu nám obklopují v pravidelných rozestupech tři menší koule, od spodu žlutá, červená a fialová. Celý obraz v nás může evokovat vesmír či Slunce, které obíhají planety.

Obě dívky své interpretace obohatily o barevnost. Čapkův originál i přes cirkusového šaška, který by měl v divákovi budit smích a radost, působí smutně. Obrazy dívek jsou veselejší, především ten napravo. Možná se do obrazu promítlo dívčino dětství a mladší věk. Obrázek vpravo i přes tmavé pozadí působí velmi příjemně. Obě dívky použily především červenou, modrou a žlutou barvu.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

Adéla Brázdilová: „Je to zvláštní, pracovala jsem s geometrickými tvary a barevnou plochou. Prostě se mi to líbilo.“

Alice Pujínová: „Obrázek k interpretaci mě zaujal. Pracovala jsem s barevnou plochou, malovala jsem vesmír, protože mi ho ten obrázek připomněl.“

Obě dívky si obrázek vybraly kvůli barvám a atmosféře. Klaun či šašek v nich mohl vzbudit pocit radostné atmosféry. I přes jejich shodné zaujetí vznikly naprosto odlišné práce. Adéla pracovala ve stejném tématu, naopak Alice nechala prostor své vlastní fantazii a citům, představila si vesmír a namalovala jej.

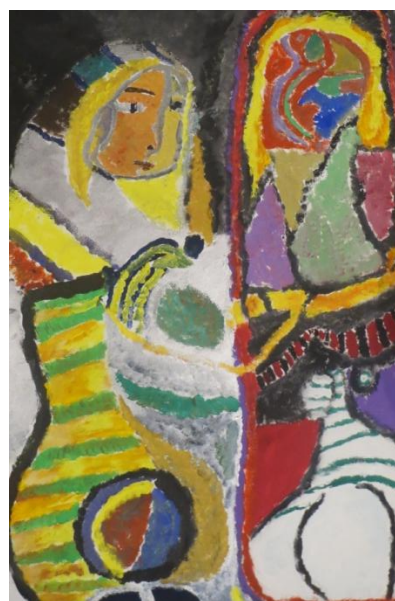
Obrázek k interpretaci č. 3

Obrázek č. 19: *Pablo Picasso – Dívka před zrcadlem,*
1932, olej na plátně
244 x 234 cm

Obrázek č. 20
Kateřina Humlová, 13. let - Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 21
Adéla Koutňáková, 11. let - Interpretace
tempera, 2017

Portrét třiatvacetileté Marie – Theres Walterové z roku 1932 je jedním z často interpretovaných obrazů. Picasso zpodobnil svou tehdejší milenkou. Vidíme ženu či dívku hledící do zrcadla, v něm se však odráží smutek, možná i náznak smrti. Někteří odborníci vidí v obraze protiklad Slunce a Měsíce, jiní boj života a smrti.

Obraz si k interpretaci vybraly opět dvě dívky. Máme porovnání různé věkové kategorie. Obrázek vlevo malovala čtrnáctiletá Kateřina Humlová. Na první pohled vidíme, že jako ústřední motiv ji zaujal odraz v zrcadle. Dívku, která se ve skutečnosti na sebe dívá, jakoby Kateřina ani nevnímala. Její interpretace navozuje smutnou atmosféru. Obraz ženy v zrcadle vpadá jako duch, vidíme pouze odraz hlavy, tělo se ztrácí v temné modré. Žena nemá obličej, těžko říct, co tím autorka myslela. Záměrem mohlo být ponechat divákovi vlastní představu.

Pozadí se nese v duchu žluté a oranžové, které se vzájemně prolínají. Oproti temnému zrcadlu je pozadí obrazu zářivé, živé. Samotné zrcadlo obklopuje bílá barva, ta se postupně spojuje zářivou žlutou. Barevnost interpretovaného obrazu ve srovnání s originálem je mírně odlišná. Vytratila se červená, zelená, modrá. Chybí také kubistická geometrie. Totožná je barevnost pozadí i tmavost zrcadla.

Interpretace vpravo je originálu mnohem podobnější, co se týče tématu i barevnosti. Autorkou je náctiletá Adéla Koutňáková. Její interpretace zobrazuje podobně jako Picassův originál ženu, která vidí svůj odraz v zrcadle. Adéla sice ženu zjednodušila, ale i přesto se snažila malovat ve stejném stylu, jako Picasso. Na obraze je jasně rozeznatelná snaha dodržet stejné proporce i barevnost.

Žena dívající se na svůj odraz je téměř totožná, liší se například „závojem“, který Adélka rozdělila rovnými čarami a vzniklé díly vymalovala odlišnými barvami, dále se liší střední část ženiny postavy. Na interpretaci chybí krk, hlava je ukotvena přímo pod barevnými pruhy, dále chybí ženské poprsí, které Adélka schovala do světle zelené a bílé barvy. Na originále je použita červená v kombinaci se zelenou a jsou zde zřetelné geometrické tvary znázorňující tělo.

Spodní část těla se odlišuje zejména barevností. Na interpretaci vidíme ženino tělo ve žluté barvě v kombinaci se zelenými pruhy, na originále je břicho znázorněno černobílými pruhy v jedné části, ve druhé světlou fialovou až bílou.

Odraz v zrcadle se autorka snažila udržet v duchu originálu, opět se liší tvary, které jsou razantně zjednodušené a přetvořené. Například ženin obličej je téměř nerozeznatelný. Ale temnější barevnost modré, červené a fialové je zachovaná. Odlišnou částí je pozadí, na obrázku vpravo je černé, na originále Picasso vytvořil pravidelnost kosočtvercových tvarů.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

Katřina Humlová: „Obrázek mne zaujal, hned jak jsem se na něj podívala. Vidím na něm ženu. V zrcadle je smutná, ale kolem veselá. Vyznačuje to pro mě, že v zrcadle nevidíme úplně všechno, třeba jak se cítíme a tak.“

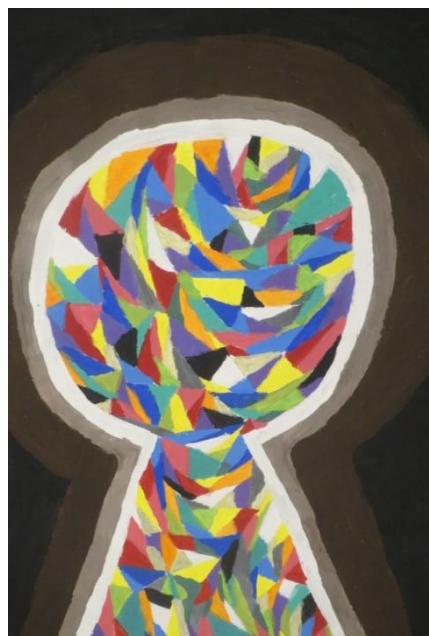
Adéla Koutňáková: „Obrázek se mi líbil, protože je barevný.“

Po těchto komentářích usuzuji, že Kateřina nad obrázkem opravdu přemýšlela, zaujal ji atmosférou, nikoli pouze barevností. Adéla se řídila pouze instinktem barev, které se ve své práci snažila znázornit. I přes odlišné chápání obrazu vznikly velmi zajímavé práce.

Obrázek k interpretaci č. 4

Obrázek č. 21: *Josef Čapek – Dívka s korálky,*
1915, Olej na plátně

Obrázek č. 23:
Anna Ambruzová, 11. let - Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 24:
Vendula Pařková, 14. let - Interpretace
tempera, 2017

Dalším obrázkem zvoleným k interpretaci je Dívka s korálky nebo také Mladá žena od Josefa Čapka z roku 1915. Obraz je namalován v červených a růžových barvách. Vybrala jsem jej kvůli motivu ženy, jejíž postava je namalovaná v kuželovitém tvaru. Tvář pozvolna ustupuje a vytváří tak optický klam. Celý tvar těla je obtažen zářivou žlutou. Pozadí je vymalováno odstíny hnědé.

Anna Ambruzová, autorka levého obrázku, si v originále našla jednoznačnou souvislost, o které se zmiňuje i ve vyplněném dotazníku. Dívka s korálky jí připomněla klíčovou díрку. Anna se odpoutala od motivu ženy a od barevného zpracování a obraz pojala podle své fantazie. Klíčovou díрку vyplnila různými geometrickými tvary, nejvíce trojúhelníky, které vybarvila odlišnými barvami. Používala modrou, bílou, žlutou, červenou, zelenou. Klíčovou díрку obtáhla tenkými pásy v bílé a béžové. Pozadí namalovala tmavé v barvách černé a hnědé.

Při pohledu na Annin obraz si vybavuji vstup do Alenčina tajemného světa divů. Anna pracovala zásadně z barevností. Kubistický styl vložila do vyplnění klíčové dírky.

Obrázek vpravo je od Venduly. Na první pohled vidíme, že se Vendula snažila dodržet barevnou škálu jako na originálu. Motivem se ale liší. Na její malbě vidíme zapadající Slunce s náznakem ženské tváře.

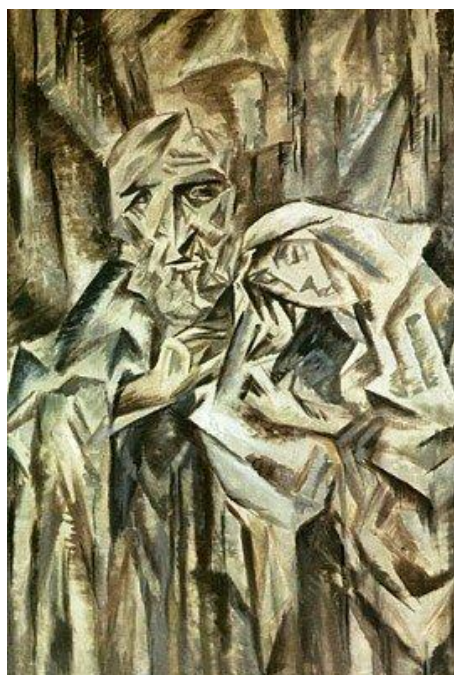
Vendula rozdělila malbu na dvě poloviny, v horní části se nachází „Slunce“ a ve spodní části je plocha vymalovaná červenou barvou. Ta nám může znázorňovat vodu, za kterou Slunce zachází. Černé pozadí v horní části kontrastuje se žlutou.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

Anna Ambruzová: „Dobře se mi hledalo téma pro můj vlastní obrázek. Okamžitě mě napadla klíčová dírka. Pracovala jsem s geometrickými tvary, těmi jsem vyplnila celou klíčovou díрку.“

Vendula Pafková: „Zaujala mě žlutá barva. Představila jsem si velkou žlutou kouli – Slunce, a tak jsem ho namalovala. Pak jsem přidala ještě oči a ústa. Víc jsem malovala barevnou plochu než geometrické tvary.“

Obrázek k interpretaci č. 5

Obrázek č. 25: *Emil Filla – Utěšitel,*
1911, olej na plátně
103 x 63 cm

Obrázek č. 26
Tereza Janovská, 13. let - Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 27
Adéla Horáková, 13. let – Interpretace
tempera, 2017

Emil Filla představil obraz Utěšitel v roce 1911 na první výstavě Skupiny výtvarných umělců. Obraz je namalován v hnědých a šedých tónech. Ústředním motivem je muž, na jehož rameni má položenou hlavu žena držící v náručí dítě. Obraz na první pohled působí tvrdě až depresivně. Styl malby a použití ostrých hran tvarů, které rozkládají obě postavy, dodávají obrazu tu správnou atmosféru. Interpretovaly opět dívky.

Obraz vlevo namalovala Tereza Janovská. Ve své interpretaci zanechala motiv obou postav, které upravila podle své fantazie. Téměř odstranila geometrický rozklad. Ten zanechala pouze na plášti muže a částečně i na oblečení ženy, které zvýraznila dvěma rovnoběžnými lomenými liniemi.

Žena na obraze působí doslova jako světice. Podobně ji ztvárnila i Tereza. Naopak muž ztratil rysy stáří a strachu, které vytvářela kubistická deformace. Dívčina malba se drží v hladkých liniích. Barevnost je tmavší oproti originálu. Zvolila si kombinaci dvou barev – tmavě hnědou a bílou.

Malba vpravo od Adély Horákové je podstatně zjednodušená. Adéla zachytila pouze zjednodušené tváře, téměř bez výrazu, tělo se ztratilo v pozadí, které tvoří svislé linie rozdělující prostor na několik částí. Adéla rozdělila prostor nejen svisle, ale také „vodorovně“. Dodržela stejnou linii, která je i na originále. Tam ji vytváří těla a oblečení postav. Dívka ji na své malbě pouze naznačila šikmou čarou směřující z levé horní části obrazu do pravé.

Barevně je obraz odlišný jak od originálu, tak i od první interpretace. Adéla použila jiné odstíny hnědé a okrovou.

Oba obrazy jsou odlišné, i když bychom našli podobnost například v zachování motivu postav nebo ve strohé barevnosti. U obou dívek se ztratilo dítě, které žena drží na originále. Tereza se jej pokusila naznačit, ale u druhé malby je úplně vypuštěno.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

Tereza Janovská: „V malbě jsem si zvolila volnou interpretaci a namalovala jsem rodinu. Připadalo mi to hezké.“

Adéla Horáková: „Pracovala jsem hlavně s geometrickými tvary a přesně jsem věděla, co maluji. Zaujaly mě hlavně ty obličej.“

Obrázek k interpretaci č. 6

Obrázek č. 28: *Pablo Picasso – Polibek,*
1969, olej na plátně

Obrázek č. 29:
Kateřina Nekorancová, 13. let - Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 30:
Denisa Dvořáková, 15. let - Interpretace
tempera, 2017

Piccasův Polibek patří mezi obrazy z pozdějšího období, vznikl až na konci šedesátých let. Zobrazuje líbající se pár. Levou část obrazu zabírá hlava muže, tu pravou naopak hlava ženy. Obě tváře jsou zobrazeny z profilu. Obraz se nese v modrých tónech. Modrá v kombinaci s bílou a šedou působí chladně.

Kateřina svou interpretaci pojala opravdu odvážně. Naprosto se odpoutala od líbajícího se páru. Namalovala rakev, nad níž se vznáší holubice. Jak sama vysvětluje, „holubice proto, aby byl pár navždy spolu“. Malba je původně na šířku, kvůli souladu s druhým obrázkem, jsem ji musela otočit.

Rakev se nachází v dolní části obrazu. Na jejím pravém konci je namalován kříž. Kateřina malovala fialovou, černou a bílou. I přesto, že originál je v modrých odstínech, obě dívky se zaměřily na fialovou. Rakev je ve fialových odstínech, holubice bílá. Pozadí je namalováno kombinací černé a šedé. Celý obraz působí velmi smutně oproti originálu, na němž se pár líbá.

Interpretace Denisy je taktéž naprosto odlišná. Její malba je plná levandulí. Levanduli si zvolila kvůli studeným barvám na originální předloze. Podobně jako Kateřina vypustila původní motiv líbajícího se páru a nechala se unést vlastní fantazií.

Pozadí obrazu je vymalováno černou barvou, na kterém vyniká fialová barva.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

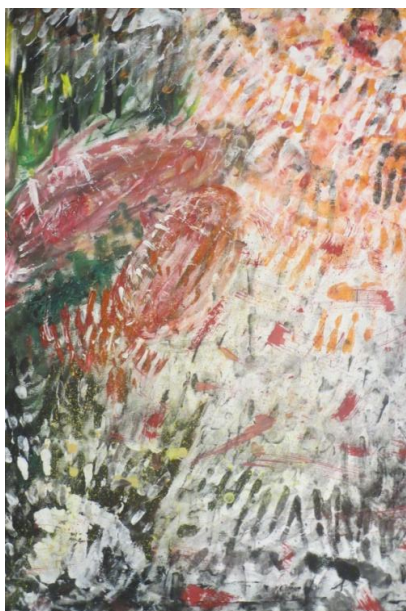
Kateřina Neokorancová: „Zvolila jsem si barvy, aby byly takové, jak na obrázku. Je to pro mě hrob s holubicí. Holubice proto, aby pár byl navždy spolu.“

Denisa Dvořáková: „Kubismus se mi líbí, protože člověk může při interpretaci použít vlastní fantazii. Malovala jsem levanduli. Barvy jsem volila podle obrázku.“

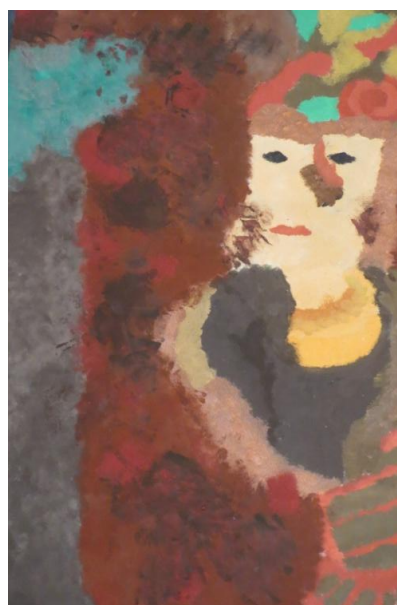
Obrázek k interpretaci č. 7

Obrázek č. 31: *Antonín Procházka – Poprsí muže,*
1918, olej na plátně
69 × 49 cm

Obrázek č. 32:
Tereza Konečná, 14. let - Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 33:
Nicol Samohýlová, 12. let - Interpretace
tempera, 2017

Poprsí muže od Antonína Procházky může podle názvu evokovat kontroverzní malbu. Ve skutečnosti jsou na obraze dvě mužské hlavy v těsné blízkosti. Vypadá to, že tváře splývají v jednu nebo že jeden muž šeptá tomu druhému něco do ucha. Obraz je namalován výraznými barvami. Převažuje žlutá, červená, odstíny hnědé a oranžové. V levé části se nachází spíše zelená, která vyplňuje pozadí. Mužské tváře a jejich těla jsou rozloženy geometrickými tvary.

Interpretace vlevo je na první pohled pojatá velmi abstraktně. Čtrnáctiletá Tereza nešetřila svým výtvarným projevem papír ani barvy. Naprosto se odpoutala od kubismu a tématu dvou mužů na obraze. Vidíme jen slabý náznak dvou nakloněných hlav v podobě dvou oválů v levé horní části obrazu.

Ve zbytku malby můžeme vidět expresivní dívčín projev. Nejvíce pracovala vlastníma rukama, houbičkou a na závěr „stříkala“ barvu štětcem. Její práce se stupňovala. Z počátečního pokusu napodobit zadaný obrázek se stal velmi aktivní a emocionální prožitek. Tereza se pokusila zachovat alespoň barevnost. Nejvíce pracovala s bílou, červenou a černou. Podařilo se dodržet barevnost ve stejných místech jako na originále.

Malba vpravo je od Nicol Samohýlové, která se taktéž odpoutala od předlohy. V pravé části jejího obrazu je tvář s krkem, dolní část těla je schovaná v barvách a neurčitých tvarech zobrazující oblečení. Nad hlavou je směs barevných tvarů, které mohou znázorňovat vlasy nebo čepici. Podobně pracoval i Antonín Procházka. Nicol zachovala podobné znaky.

V levé části její interpretace je jednolitá barevná plocha z hnědé, červené a zelenošedé barvy. Jakoby Nicol druhého muže schovala do barevné plochy.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

Tereza Konečná: „Držela jsem se barevného zpracování, přitom jsem volila různorodou strukturu. Malovala jsem především rukama, koncem štětce, houbičkou. Kubismus na mě působí zajímavě.“

Nicol Samohýlová: „Moje malba spočívá v tom, že je moje. Je na ní pán, který není lidský a já jsem ho tak namalovala schválně.“

Obrázek k interpretaci č. 8

Obrázek č. 34: *Pablo Picasso – Plačící žena,*
1935, olej na plátně
60 x 49 cm

Obrázek č. 35
Matěj Zenáhlík, 14. let – Interpretace
tempera, 2017

Obraz Plačící žena od Picassa patří mezi mé oblíbené. Nese v sobě spoustu emocí. Zobrazuje Picassovu přítelkyni fotografku a umělkyni Doru Maarovou. Uvádí se, že díky ní je zdokumentován vývoj a vznik obrazu Guernica.

Zařadila jsem jej sem hlavně proto, že se jeho interpretace ujal chlapec, který mne svým výkonem velmi zaujal. Je velmi pečlivý, o čemž svědčí postup jeho práce. Matějovi malba tohoto obrazu trvala mnohem déle než ostatním. Velmi podrobně si celý obrázek rozkreslil tužkou. Pod nánosem barvy se mu linky a jednotlivé detaily sjednotily. I přes to je jeho práce velmi zvláštní.

Picassovu Plačící ženu si představil jako stékající vodopád. Zajímavé na jeho práci bylo také to, že si originální předlohu obrátil. Proto jsou v jeho podání oči ženy v dolní části obrazu. Mám-li popsat Matějovu malbu, začneme shora. Tam se nachází skalnaté hory, z nichž stéká vodopád směrem dolů. Matěj se snažil dodržet linii kloubovou Plačící ženy, kterou přetvořil do podoby skal. Poté si předlohu otočil a maloval opačným způsobem.

V jeho malbě ve střední části pokračuje vodopád a náznak zeleně, která je geometricky deformovaná. Do spodní části Matěj namaloval ženiny oči jako dvě louže, které vytvářejí padající vodopád. Okolo je opět zelenou naznačená tráva. Namaloval ji podobně jako skládané cihly. Na předloze je podobný moment zachycen v pozadí za ženou, kdy je pozadí znázorněno svislými pásy.

Pod dopadajícím vodopádem je naznačen květ z ženina klobouku, který Matěj namaloval červenou, jako jakési pokračování proudění vody.

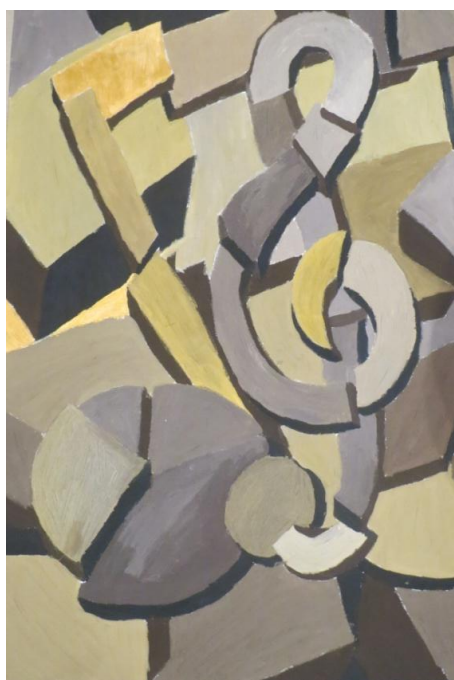
Vysvětlení k malbě:

Matěj Zenáhlík: „Kubismus je zajímavý. Původní obraz jsem převrátil vzhůru nohama, poté vypadá jako hory s vodopádem. Obraz mě zaujal barevností, proto jsem zvolil vlastní volnou interpretaci.“

Obrázek k interpretaci č. 9

Obrázek č. 36: *George Braque – Housle a svícen,*
1910, olej na plátně
60.96 x 50.17 cm

Obrázek č. 37:
Lenka Hrdinová, 15 let – Interpretace
tempera, 2017

Obrázek č. 38:
Julie Krkošková, 13. let - Interpretace
tempera, 2017

Dalším obrázkem k interpretaci je klasické kubistické zátiší z období analytického kubismu. Braquův obraz pochází z období, kdy maloval především zátiší z hudebních nástrojů.

Interpretace od Lenky Hrdinové je volným přetvořením Braquova díla. Lenka si jako hlavní motiv své práce vybrala hudbu, upustila od zobrazení hudebních nástrojů. Do pravé poloviny své malby umístila velký houslový klíč, který rozdělila na menší části. Pohrála si i s optickým zobrazením.

V levé spodní části se nachází deformovaný kruh, který je spojen z menších a větších částí. Připomíná rozkrojený koláč. Pozadí obrazu je opět optickou hrou, kterou Lenka dotvořila barevným zpracováním, zobrazením světla a stínu. Lenka dodržela barevnost, obraz je namalován v hnědých odstínech.

Malba vpravo je od Julie Krkoškové, ta si vybrala podobně jako Lenka za ústřední motiv hudbu, zůstala však u zobrazení hudebních nástrojů. Z Braquova originálu si vybrala housle či violu v levém dolním rohu, tu převrátila do opačného směru. Sama nevěděla, jestli se nejedná třeba i o kytaru či jiný strunový hudební nástroj, Kolem něj namalovala různé geometrické tvary, které v celku působí jako hromada předmětů.

Juliiin obraz je hrou obrysů. Pracuje převážně s barevnou plochou, nic nemaluje konkrétně. Jednoduché zpracování zátiší má v sobě zajímavé kouzlo. Barevnost obrazu je podobná jako na originální předloze. Používala okrovou v kombinaci s tmavší hnědou a bílou.

Vysvětlení dívek ke svým malbám:

Lenka Hrdinová: „Zaměřila jsem se na hudbu po vzoru ukázky, svou malbu jsem kromě barev udělala podle sebe a své představy.“

Julie Krkošková – dívka kvůli nemoci nevyplnila dotazník. Komentář k malbě chybí.

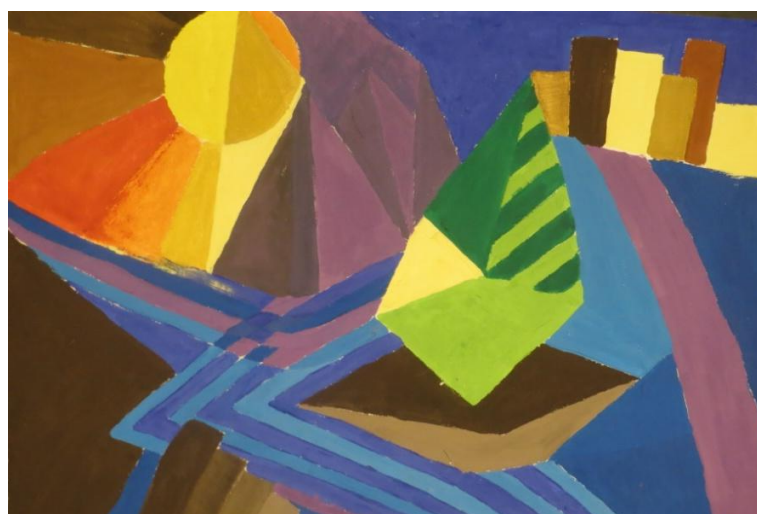
Obrázek k interpretaci č. 10

Obrázek č. 38: *P. Picasso – Zátiší s lebkou, 1945, olej na plátně*

Obrázek č. 39: *Anna Mlčáková, 13. let – Interpretace, tempera, 2017*

Obrázek č. 40: *Josef Ambrůz, 13. let – Interpretace, tempera, 2017*

Posledním obrázkem, který jsem vybrala pro porovnání, je Zátíší s lebkou od Picassa. Do tohoto výběru jsem jej zařadila především proto, že si ho jako předlohu vybrala dívka a chlapec.

Oba si s tímto obrazem zajímavě poradili. Anna zachovala téma lebky, kterou umístila do levé části obrazu. Přidala k ní i zkřížené kosti, tento symbol lebky můžeme vidět například na pirátských vlajkách. V pravé části znázornila pomocí tvarů obličej. Jasně rozeznatelné jsou oči, které mohou připomínat brýle, pod nimi vidíme nos a dále náznak úst.

Anna pracovala fialovou a tmavě modrou barvou. Lebku ponechala v bílé, šedé a stříbrné barvě. Pozadí je složeno z různých tvarů, které na sebe navazují.

Josef Ambrúz v porovnání s Anniným obrázkem zapomněl na lebku. Oba žáci ve své malbě vypustili karafu, která se nachází na Picassově obraze vpravo na stole. Mladík jako první namaloval do střední části obrazu plachetnici, jejíž vlajku rozdělil na menší trojúhelníky a čtyřúhelník. Kolem namaloval vodu. Ta jakoby protékala okolo skály, na níž je Slunce.

Josefův obraz je velmi zajímavou ukázkou chlapcovy fantazie. V pravém horním rohu jsou seřazeny obdélníky, které mohou znázorňovat město. Od nich směřuje do pravého dolního rohu fialový pás připomínající pevninu.

Barevně mladík pracoval převážně s modrou a fialovou. Na jeho malbě se také objevují odstíny hnědé, žluté a oranžové.

Vysvětlení žáků ke svým malbám:

Anna Mlčáková: „Na své předloze jsem viděla jen lebku. Depresivní lebku.“

Josef Ambrúz: „Kubismus je výtvarné umění, které zobrazuje realitu pomocí geometrických tvarů. Ve středu obrazu je plachetnice, která pluje po klidném moři. Moře je ohraničené skalisky a horami. Za horou vychází Slunce, jehož paprsky se odráží ve vodě. V pozadí je přístav. Barvy jsem volil podle sebe.“

2 Osobní postřehy z praxe

Práce s žáky na Základní umělecké škole v Otrokovicích pro mne byla zajímavým zpestřením a v neposlední řadě i zkušeností. Řekla bych, že příjemnou, i když se mi potvrdila některá negativní očekávání. Už v průběhu představování jsem si všimla, že má přítomnost je na jednu stranu něčím novým a možná i zajímavým. Na druhou stranu jsem po žácích chtěla něco jiného, na co nebyli zvyklí, takže byla spíše přítěží. Počáteční emoce byly rozporuplné. Můžu říct, že vznikly tři skupinky. První mne se zaujetím poslouchala a odpovídala na mé dotazy s nadšením, druhá byla pravým opakem. Tito žáci neměli příliš chuť se zapojit, čekali na jasně stanovený úkol, fáze rozhovoru pro ně byla, dovolím si říct, přítěží. Třetí skupina se projevovala neutrálně, bez emocí. Spolupracovali, na otázky v kruhu odpovídali, ale nejevili větší zájem. Odpovědi byly jasné, stručné a výstižné.

Jelikož jsem pracovala se třemi skupinami – pondělní, úterní a čtvrteční, každá skupina žáků byla jiná. Věkově byli taktéž promíchaní, od deseti do patnácti let. Pondělní a úterní skupina se dělila do tří táborů, čtvrteční spolupracovala na sto procent.

Tady musím zmínit i prostředí, které mělo podle mého názoru na práci žáků velký vliv. První dvě skupiny se nacházely na Základní škole Tomáše Garrigua Masaryka v Otrokovicích v jedné z malých tříd, kterou si ZUŠ Otrokovice pronajímá. Paní učitelky mají k dispozici tři průchozí místnosti. V první a ve druhé jsou učebny, které na počet žáků vůbec neodpovídají velikosti. Žáci jsou „namačkaní“, pracovní plochu mají přiměřeně velkou, ale místnosti jsou úzké, takže uličky mezi lavicemi nejsou dostatečně velké. Každá paní učitelka je ve své učebně a má svou vlastní výuku. Ve třetí místnosti se nachází pec a police, kde se skladují glazury, nechává se vyschnout keramika. Na chodbě se nachází menší sklad, který slouží také jako převlékárna obou učitelek.

Skupiny, se kterými jsem pracovala v těchto prostorách, byly právě prostředím ovlivněny. Větší množství žáků v malých učebnách působilo velmi tísnivě. Děti nebyly soustředěné, neustále nám někdo vstupoval do třídy z vedlejší místnosti, ať už kvůli pomůckám nebo potřeboval navštívit kamaráda.

Čtvrteční odpoledne probíhala v úplně jiném duchu. Chaos a zmatek z prvních dnů v týdnu se vytratil. Děti chodí na pobočku ZUŠ Otrokovice do Základní školy v Kvasicích, kde mají k dispozici velkou učebnu. Žáků je ve třídě třináct, nikdo je však v jejich práci neruší, nemají jiné rozptýlení.

V další fázi – vysvětlení postupu práce – jsem byla nucena tento postup vysvětlovat nejméně třikrát. Opět hrála velkou roli nepozornost, některé děti měly neustálou potřebu vše prodiskutovávat, sdělovat si zážitky ze školy a nedávaly pozor. Tím pádem rušili ostatní. Nepozornost, neustálé opakování postupu práce se promítlo do poměrně velké časové ztráty. Po konzultaci s paní učitelkou jsem dospěla k názoru, že jsem nezažila nic nového. Ona sama mi potvrdila ze své dlouholeté praxe, jak se rok od roku děti liší.

Abych nebyla příliš kritická, musím vyzdvihnout děti, které můj „projekt“ opravdu nadchl. Na druhou stranu mne opravdu překvapilo a potěšilo, když se mne tyto žáci ptali, zda bude i nějaké pokračování, jestli budou moct na podobné téma pracovat třeba s keramikou nebo dokonce i koláží.

Po nachystání pomůcek následovalo pečlivé prohlížení obrázků. První reakcí bylo, že každý žák sáhl okamžitě po jednom obrázku, aniž by věděl, co na něm vlastně je. Všichni je museli položit zpět na své místo, pořádně si je prohlédnout a teprve potom si jeden vybrali.

Organizační problémy se však ukázaly jako ty nejmenší. Kamenem úrazu se stala vlastní interpretace. Slovo *interpretace* jsme si vysvětlili na samém začátku při zadávání úkolu. Věta: „Já nevím, co s tím mám dělat.“, zněla z úst každému druhému žákovi – tedy polovině. Opět jsme si vysvětlili, co je to interpretace, ten, kdo nevěděl, jak začít, mi popsal svůj obrázek. Jedinec pojmenoval, co vidí, co ho na první pohled zaujme. A od tohoto momentu se začala odvíjet vlastní práce. Jakmile si všichni podruhé přiznali, co je opravdu zaujalo, věděli, jak malovat.

Průběh samotné malby – interpretace – byl různorodý. Záleželo na dítěti, jeho povaze a výtvarných schopnostech. Společným znakem všech však byla nepozornost. Ať už pramenila z rušení žáků z vedlejší třídy nebo rozptylováním spolužáků pracujících v učebně, nepozornost byla v každé skupině. Velký problém shledávám ve ztrátě osobní představivosti a fantazie u každého jedince. Ti, kteří byli opravdu talentovaní a měli, jak se říká „v oku“, neměli příliš velký problém začít. Bohužel i přes má neustálá varování „neobkreslujte“, „nepřekreslujte“, opravdu víc jak třetina žáků začala kreslit (malovat) – podle zvoleného postupu – přesnou kopii.

Přes problém vytváření dokonalé kopie jsme se také dostali. Vracím se ale k nepozornosti. Kromě ztráty vlastní fantazie a uvolnění od předlohy se pro mne staly alarmující mobilní telefony s neustálým připojením k internetu. Opomímám pouštění hudby do

sluchátek, někomu se tak lépe pracuje a dokáže se více uvolnit. Mám na mysli cinkání zvuku chatu či sociálních sítí a také hledání údajné „inspirace“ v podobě obrázků na internetových vyhledávačích. Úkol byl jasně zadaný a nebylo třeba hledat obrázky, podle kterých by žáci vytvořili svou interpretaci.

Právě moderní technologie a neustálé připojení k internetu v dětech vzbuzuje pocit, že o něco přijdou, když nebudou online. Ztrácí tak schopnost soustředit se a věnovat se zadané práci. Opravdu i ti nejmladší sledovali svůj facebookový profil v i průběhu malby, přestože měli přes celý stůl mokřý papír a ruce zašpiněné od barev. Z rozhovorů mi taktéž vyplynulo, že žáci kromě kroužků, na které musí chodit kvůli rodičům, tráví většinu času na počítači i na úkor školy, která jde v těchto případech stranou. Obliba kroužků a sportů se zvyšujícím se věkem klesá. Opět mi tento fakt potvrdily učitelky na ZUŠ, které sledují úbytek žáků starších patnácti let.

Dále bych zmínila problematiku rozložení jedné výtvarné práce na více hodin. Žáky podle jejich slov „už to nebaví a je to moc na dlouho“. Opět musím říct, že se nejedná o všechny, o slabší polovinu z pondělní a úterní skupiny. Beru v potaz individualitu a osobní přístup k práci, ale když mi při druhém setkání žáci se zařatými zuby sdělili, že by chtěli dělat něco jiného, mne docela překvapilo. Nemohu se zavděčit všem a vím určitě, že ne každého můj projekt zaujal, ale ve výsledku přes některé kyselé a zaražené obličejy, jsem byla výslednými pracemi velmi překvapena a to pozitivně! Paradoxně ti, kteří si nejvíce stěžovali, měli nejzajímavější práce.

Čtvrteční setkání probíhala v poklidnějším duchu. Děti si rozuměly, kolektiv byl příjemný a přívětivý. Sestával více z mladších žáků, i přesto ale nebyly věkové rozdíly v jejich práci a atmosféře vůbec patrné. I tito žáci byli rozptylováni cinkajícím mobilem a sdělováním osobních zážitků z uplynulého dne, ale práce probíhala mnohem lépe než v prvních setkáních.

Nesmím zapomenout zmínit, že mobilní telefony jsem žákům mohla zakázat. Občas jsem je napomenula, ale mým cílem bylo pozorovat jejich chování při práci a všimnout si, nakolik jsou ovlivněni okolím.

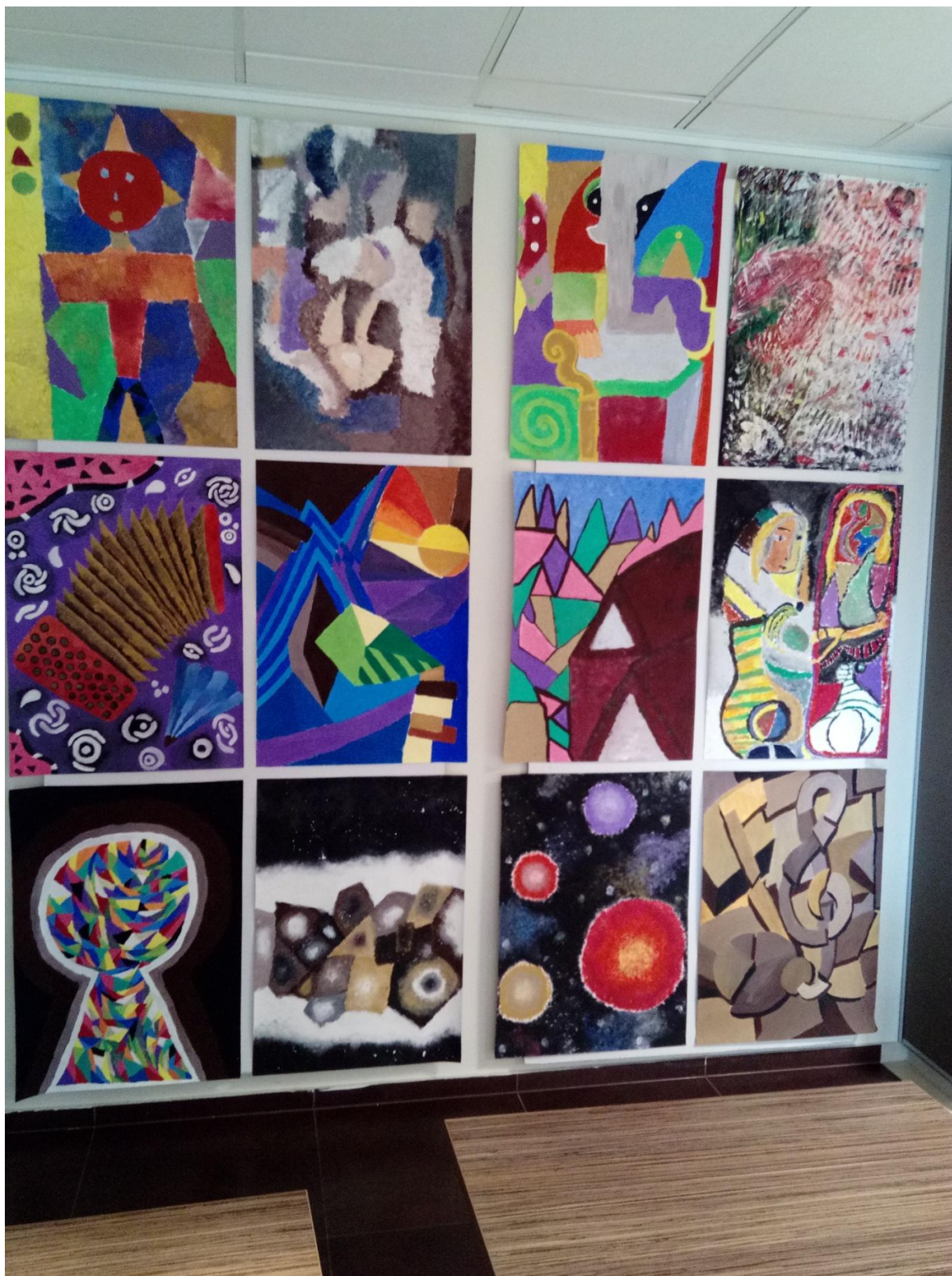
V závěru jsme si práce zhodnotili, což nebyl také vůbec lehký úkol. Atmosféra nedočkavosti se dokonce dala krájet. Ale děti byly statečné a vydržely až do konce. Poctivě se vyjádřily ke svým obrázkům.

Jaké mám tedy pocity strávené s žáky na základní umělecké škole? Pozitivní. Hodnotím tak především proto, že současně probíhala má měsíční praxe na základní škole, kde jsem žáky učila oba mé obory – český jazyk a výtvarnou výchovu. V porovnání s tímto zážitkem, kdy jsem ve třídě měla třicet žáků a za pouhých čtyřicet pět minut jsem s nimi musela vytvořit ucházející obrázek na nástěnku, čas na základní škole byl balzámem na duši. Těšila jsem se na hodiny s menším počtem žáků.

I přestože jsem projev dětí hodnotila spíše negativně a podotýkám, záměrně, jsem byla překvapená z výsledných prací. Ty nejzajímavější jsem vybrala a byly vystaveny na únorové výstavě žáků ZUŠ Otrokovice v prostorách Otrokovické Besedy spolu s doprovodným textem. Snažila jsem se jim představit hlavní myšlenku těchto interpretací a především poděkovat všem dětem za jejich dobrovolnou účast.

3 Příloha č. 1

Výstava vybraných interpretací na výstavě ZUŠ Otrokovice v prostorách Otrokovické Besedy

Obrázek č. 41: Fotografie interpretací žáků ZUŠ Otrokovice - instalace výtvarných prací žáků, Výstava ZUŠ Otrokovice v prostorách otrokovické Besedy

Doprovodný text k vystaveným pracím:

Řečeno obrazem

Vícepohledovost na problematiku současného životního stylu

„Tajemství umění spočívá v tom, že nehledáme, nýbrž nacházíme.“

Pablo Picasso

Malby, na které se právě díváte, patří skvělým žákům Základní umělecké školy Otrokovice, kteří se podíleli na mé diplomové práci, v níž se zabývám životním stylem, změnou našich osobních priorit a chybami, kterých se dopouštíme.

Diplomová práce nesoucí název Řečeno obrazem v sobě ukrývá současné problémy, s nimiž se potýkáme. Jsme zahlceni. Poslední dobou mne ovládl pocit nedostatečnosti, proto jsem si začala klást otázky, které mne přivedli na toto téma. Cítíte – li se někdy podobně, zkuste si na pár z nich odpovědět:

Kolik máte doma televizních obrazovek, počítačů, mobilních telefonů či tabletů? Kolik času trávíte s těmito technologiemi? Jak dobrým přítelem je pro vás internet? Také bez něj nedokážete žít? Potřebujete mít mobilní telefon neustále u sebe? A co vaše děti?

Kolik jídla denně vyhodíte? Kolikrát za den si sednete a relaxujete? Jak často se cítíte ve stresu? Křičíte? Máte deprese? Kolik času tráví v takovém prostředí vaše děti?

A co vy děti, žáci, studenti? Je pro vás technika, nadbytek jídla, peněz a oblečení uspokojující? Stalo se vám někdy, že vám něco v životě chybělo? Neustálý pocit nedostatku, i když máte doma tolik věcí?

Všechny tyto otázky a ještě mnohem víc jsou odrazovým můstkem pro mou diplomovou práci. Téma životního stylu jsem spojila s filozofií uměleckého směru, jehož existenci datujeme do roku 1907. Kubismus. Abych vám jej krátce přiblížila, jedná se o avantgardní umělecký směr, který pracuje s rozkladem kompozice pomocí geometrických tvarů. Na jednu věc se díváme z několika různých úhlů. Jeho zakladatelem je známý španělský umělec žijící ve Francii – Pablo Picasso.

Kubismus prošel několika etapami, ale základní myšlenka zůstala stejná. Syntéza tedy rozklad nejen věcí, ale i osob a krajiny. Spolu s vývojovými etapami se liší i barevnost jednotlivých obrazů. Na počátku umělci malovali tmavými barvami (černou, hnědou, šedou), později se projevují výraznější barvy (červená, zelená, žlutá).

A jak se pojí princip rozkladu kubismu spolu s naším životním stylem a současnou společností?

Odpověď hledám právě v malbách žáků, kteří malovali vlastní interpretace kubistických děl. Ve své práci zkoumám nejen jejich výtvarný projev, ale také vývojové okolnosti a zejména vlivy společnosti a moderní, pokrokové doby.

Žijeme v době konzumu, zahlcenosti a zapomínáme na naše základní potřeby a pocity. Společnost se neustále mění, rozkládá se, znovu se přetváří, vyvíjí se dopředu, staré věci se stávají novými, vytváříme z nich další a další věci. Zkuste se na chvíli zastavit a zamyslet se nad vaším životem. Našli jste doposud opravdu to, co jste hledali?

Práce žáků Základní umělecké školy Otrokovice

TÉMA: Interpretace kubistického obrazu.

ÚKOL: Vytvořte volnou interpretaci vámi zvoleného kubistického obrázku.

CÍL: Žáci namalují interpretaci kubistického obrazu formátu A1 podle vlastních pocitů a emocí.

ČAS: 2 x 120 minut

POMŮCKY: temperové barvy, štětce, houbičky, papír formátu A1, předloha

POPIS PRÁCE: Na samotném začátku tohoto projektu jsme si s žáky povídali o uměleckém směru – kubismu. Společně jsme se s ním seznámili. V další části si žáci zvolili obrázky, se kterými dále pracovali. Za úkol měli vybrat si takový obrázek, který je na první pohled nějak osloví. Mohli volit podle tématu, barevnosti, nálady obrazu. Někteří žáci pracovali přímo temperovými barvami – volili tedy volnou interpretaci, jiní si nejdříve obrázek rozkreslili tužkou a po té pokračovali barvami.

Během pozorování jejich práce jsem si všimla odlišností už na samém začátku. Opět se mi potvrdila pravidla, že fantazii se meze nekladou a každý z nás je výjimečný, o čemž svědčí i výsledek práce, na který se právě díváte.

Můžete si všimnout, jak děti ztvárnily zadané téma. Někteří navázali na kubismus a svá díla ponechali v této filozofii, takže pokračovali v geometrických tvarech. Je také zajímavé, jak

jeden stejný obrázek vyvolal v různých lidech odlišné pocity. Jiná dvojice obrázků je zase zvláštní tím, že motivem je stejná (motiv stromu), pouze zpracování samotné je odlišné. Další věc, na kterou bych ráda upozornila, jsou malby, v nichž žáci pracovali pouze s barevnou plochou. Nepotřebovali žádné štětce ani houbičky, pracovali vlastníma rukama. Z konkrétního obrázku tedy vznikla spontánní abstrakce.

Jak už jsem řekla, všechny malby jsou výjimečné a ty, které vidíte před sebou, jsou jen malým zlomkem z celého množství.

Na závěr žáci vyplnili krátké dotazníky a ohodnotili své vlastní práce.

Ted' bych chtěla poděkovat všem žákům, kteří se ochotně podíleli na tomto projektu, za jejich čas, ochotu a chuť se mnou spolupracovat. A v neposlední řadě patří dík oběma paním učitelkám za poskytnutí času, rad a odborného vedení.

Děkuji,

Studentka Univerzity Palackého v Olomouci

Bc. Šišková Hana

Závěr

Čas strávený na Základní umělecké škole v Otrokovicích byl pro mne velkým přínosem. Zjistila jsem, že pracovat s menším počtem žáků na vlastním projektu je velmi obtížné, ale poučné. Už teď vím, jakým směrem se dnešní mládež vyvíjí a čeho bych se měla do budoucna vyvarovat a jakým způsobem dál žáky motivovat, abych podnítila jejich zájem.

Mým původním záměrem bylo porovnat životní styl v době vzniku kubismu se současností. Nakonec jsem od toho upustila a držela jsem se pouze kubistické filozofie ukryté v rozkladu a znovuvytvoření něčeho nového, zajímavého. Rozhodla jsem se zaměřit na fenomény současnosti (sociální sítě, internet, masmédiá...). Prostřednictvím této diplomové práce jsem chtěla vydat varovný signál, který by vedl k zamyšlení každého jedince nad sebou samým, nad svým životem. U adolescentů se nedá hovořit o velkých životních krocích a zkušenostech. I přesto je dnešní mládež dostatečně vyspělá na to, aby si uvědomovala sebe a své okolí.

Výsledkem mé spolupráce se třemi skupinami žáků je jednoznačný závěr. Moderní technologie škodí. Žáci ztrácejí vlastní fantazii a soustředěnost na zadaný úkol. Potřebují být neustále připojení k online světu prostřednictvím různých internetových aplikací. Inspiraci hledají na internetu. Jako budoucí učitelka se budu snažit potlačit „internet jako momentální inspiraci“. Děti by měli dostat prostor pro vlastní kreativní vyjádření.

Uvědomuji si, že „svět online“ má nezastupitelné místo v našich životech a stává se naší součástí ve dvacátém prvním století. Ale pracujme s ním jako učitelé v cílených projektech a nedopusťme, aby žáky připravil o svět dětské fantazie.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- POCHE, Emanuel. Encyklopedie českého výtvarného umění. Praha: Academia, 1975, S. 250
- SEDLÁŘ, Jaroslav. Ismy umění 20. století: s esejem Poznámky k interpretaci umění 20. století. Montreal: Meridian World Press, 2014. ISBN 978-0-9685293-5-5., S. 262
- HLAVÁČEK, Luboš. Pablo Picasso. 1. vyd. Praha: Horizont, 1981, s. 45.
- PIJOÁN, José. *Dějiny umění*. Praha: Knižní klub, 2000. ISBN 80-242-0217-4.
- INGO F. WALTHER a [Z NĚMČINY PŘELOŽIL RUDOLF TRÁVNÍČEK]. *Pablo Picasso: 1881-1973 : génius století*. Praha: Slovart, 2005. ISBN 807209744X.
- HEŘMANOVÁ, Eva. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012. Studijní texty (Sociologické nakladatelství).
- KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0., s. 224 - 225
- JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7367-269-3.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 8086429199.
- NAKONEČNÝ, Milan. *Emoce*. V Praze: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-614-2., s. 223
- CSÍKSZENTMIHÁLYI, Mihály. *Flow: o štěstí a smyslu života*. Přeložil Eva HAUSEROVÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0918-8., s. 11 – 15
- CSIKSZENTMIHALYI, Mihaly. *Flow: the psychology of optimal experience*. New York: Harper & Row, c1990. ISBN 978-0-06-016253-5.
- CSIKSZENTMIHALYI, M.; Abuhamdeh, S.&Nakamura, J.(2005),"Flow", inElliot, A., New York: The Guilford Press,
- LORENZ, Konrad. *Osm smrtelných hříchů civilizace*. Voznice: Leda, 2014. ISBN 978-80-7335-239-4.
- LUDWIG, Petr. *Konec prokrastinace: [jak přestat odkládat a začít žít naplno]*. V Brně: Jan Melvil, 2013. Briquet. ISBN 978-80-87270-51-6.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Třetí, aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0873-0.

SATIR, Virginia. Kniha o rodině: [základní dílo psychologie vztahů]. Vyd. 2. Praha: Práh, 2006. ISBN 8072521500.

MACEK, Petr. Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-x

Seznam použitých internetových zdrojů

- Humanart: Orfismus* [online]. 2014 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.humanart.cz/wiki-slovník-500-orfismus.html>
- Rozhlas: Pablo Picasso: Maluji vlastní krev* [online]. 2003 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiocustica/archiv/_zprava/71665
- Zeman, Josef. Společenské postavení rodin.* [online]. Národní centrum pro rodinu, [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: http://www.rodiny.cz/f/Image/fotkyNCR/Evr_akad%20pro%20dem.doc.
- Freeglobe: Mediální manipulace a ovládnání mysli* [online]. 3.1.2011 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: <http://www.freeglobe.cz/Articles/356-medialni-manipulace-a-ovladani-mysli.aspx>
- Technet: Vliv masových médií: umí vytvořit válku, prezidenta i vlastní realitu* [online]. 24. 1. 2014 [cit. 2018-02-08]. Dostupné z: https://technet.idnes.cz/ucinky-masovych-medii-0uv-/veda.aspx?c=A130114_162701_veda_pka
- Aktuálně: Věda a technika: Sociální síť* [online]. 2011 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/veda-a-technika/socialni-site/r~i:wiki:1456/>
- Oxford dictionaries: Youtuber* [online]. [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/youtuber>
- Media kix: The 13 Most popular Youtuber video* [online]. [cit. 2016]. Dostupné z: http://mediakix.com/2016/02/most-popular-youtube-videos/#gs.w8i_tNU
- Beneficio: Fenomén instagram* [online]. 2016 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://blog.beneficio.cz/fenomen-instagram-jak-jej-vyuzit-v-marketingove-strategii/>
- Oxford dictionaries: Selfie* [online]. [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/selfie>
- E-bezpečí* [online]. 2017 [cit. 2018-4-6]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/>
- The Art story: Juan Gris Biography* [online]. [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.theartstory.org/artist-gris-juan.htm>
- Artmuseum: Georges Braque* [online]. 2008 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=181
- CZ kubismus: ČESKÝ KUBISMUS A JEHO PŘEDSTAVITELÉ* [online]. 2018 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.cz-kubismus.cz/cesky-kubismus-a-jeho-predstavitele>
- Artbohemia: Josef Čapek malíř* [online]. 2018 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: http://www.artbohemia.cz/cs/22_capek-josef
- Artplus: Antonín Procházka* [online]. 2018 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/antonin-prochazka>
- Arttalk: Václav Špála* [online]. 2015 [cit. 2018-04-06]. Dostupné z: <http://arttalk.cz/2015/05/12/tz-vaclav-spala/>

Obrazové zdroje

Obr. č. 1 Pablo Picasso - Les Demoiselles d'Avignon

Theartstack [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://theartstack.com/artist/pablo-picasso/les-demoiselles-d-avignon> Obr. č. 1

Obr. č. 2 Pablo Picasso – Dívka s mandolínou

Fineartamerica [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://fineartamerica.com/featured/girl-with-mandolin-pablo-picasso.html>

Obr. č. 3 Pablo Picasso a George Braque

Introarttechniques [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://introarttechniques.blogspot.cz/2015/09/artists-who-use-collage-as-texture-and.html>

Obr. č. 4 Diego Velázquez – Las Meninas

Ronaldbrichardson [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://ronaldbrichardson.com/metafiction/abstract-paintings-are-meta-paintings/attachment/las-meninas-picasso-velazquez/>

Obr. č. 5 Diego Velázquez – Las Meninas

Ronaldbrichardson [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://ronaldbrichardson.com/metafiction/abstract-paintings-are-meta-paintings/attachment/las-meninas-picasso-velazquez/>

Obr. č. 6 Juan Gris – Snídaně (Breakfast)

Moma [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.moma.org/collection/works/35572>

Obr. č. 7 Georges Braque - Maisons à l'Estaque (dům u l'Estaque)

Hiveminer [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://hiveminer.com/Tags/1908%2Cpintura>

Obr. č. 8 Fernand Léger - La Femme en Bleu (Woman in blue),

Wikiart [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.wikiart.org/en/fernand-leger/the-woman-in-blue-1912>

Obr. č. 9 Robert Delaunay – Eiffel Tower

Guggenheim [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/artwork/1022>

Obr. č. 10 Schematické znázornění prokrastinace (dle ilustrace v knize Konec prokrastinace)

Ceskatelevize [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1038087-vice-moznosti-vetsi-zodpovednost-i-cesta-k-prokrastinaci>

Obr. č. 11 Schéma sociální sítě

Allthingsweb [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.allthingsweb.co.uk/alternative-social-media-platforms-your-business-should-consider-in-2016/>

Obr. č. 12 Olivia Muus – Mona Lisa and The Girl with the Pearl Earring Selfie

Pinterest [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.pinterest.co.uk/pin/517351075924872561/>

Obr. č. 1 Georges Braque - Maisons à l'Estaque (dům u l'Estaque)

Hiveminer [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://hiveminer.com/Tags/1908%2Cpintura>

Obr. č. 14 Aneta Farzelová, 14. let – Interpretace

Obr. č. 15 Anna Dvořáková, 14. let - Interpretace

Obr. č. 16 Josef Čapek – Šašek

GMB [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.gmb.sk/sk/exhibition/detail/137>

Obr. č. 17 Alena Brázdilová, 11. let - Interpretace

Obr. č. 18 Alice Pujínová, 13. let - Interpretace

Obr. č. 19 Pablo Picasso – Dívka před zrcadlem

ART.fr [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.art.fr/oeuvre/p10426297076-sa-i5944976/pablo-picasso-jeune-fille-devant-un-miroir-1932.htm>

Obr. č. 20 Kateřina Humlová, 13. let - Interpretace

Obr. č. 21 Adéla Koutňáková, 11. let - Interpretace

Obr. č. 22 Josef Čapek – Dívka s korálky

SCENA [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.scena.cz/index.php?d=1&o=4&c=10497&r=22>

Obr. č. 23 Anna Ambruzová, 11. let - Interpretace

Obr. č. 24 Vendula Pafková, 14. let - Interpretace

Obr. č. 25 Emil Filla – Utěšitel

Artplus [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/filluv-utesitel>

Obr. č. 26 Tereza Janovská, 13. let - Interpretace

Obr. č. 27 Adéla Horáková, 13. let – Interpretace

Obr. č. 28 Pablo Picasso – Polibek

Pinterest [online]. [cit. 2018-04-07].

Dostupné z: <https://www.pinterest.com/pin/457748749598248360/>

Obr. č. 29 Kateřina Nekorancová, 13. let - Interpretace

Obr. č. 30 Denisa Dvořáková, 15. let - Interpretace

Obr. č. 31 Antonín Procházka – Poprsí muže

Artplus [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://www.artplus.cz/cs/aukcni-zpravodajstvi/1/antonin-prochazka>

Obr. č. 32 Tereza Konečná, 14. let - Interpretace

Obr. č. 33 Nicol Samohýlová, 12. let - Interpretace

Obr. č. 34 Pablo Picasso – Plačící žena

Goodlucky [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <http://goodlucky.blog.cz/0807/moderni-umelecke-smery>

Obr. č. 35 Matěj Zenáhlík, 14. let – Interpretace

Obr. č. 36 George Braque – Housle a svícen

Wikiart [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.wikiart.org/en/georges-braque/violin-and-candlestick-1910>

Obr. č. 37 Lenka Hrdinová, 15 let – Interpretace

Obr. č. 38 Julie Krkošková, 13. let - Interpretace

Obr. č. 39 P. Picasso – Zátíší s lebkou

Sfcdt [online]. [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://sfcdt.wordpress.com/tag/picasso/page/3/>

Obr. č. 40 Anna Mlčáková, 13. let – Interpretace

Obr. č. 41 Josef Ambrůz, 13. let – Interpretace

Obr. č. 42 Fotografie interpretací žáků ZUŠ Otrokovice - instalace výtvarných prací žáků, Výstava ZUŠ Otrokovice v prostorách otrokovické Besedy

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Hana Šišková
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	doc. PaedDr. Hana Stehlíková Babyrádová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Řečeno obrazem Mnohohledovost na současný životní styl
Název v angličtině:	Speaking of the picture Much look at the current lifestyle
Anotace práce:	Diplomová práce s názvem Řečeno obrazem – Mnohohledovost na současný životní styl je rozdělena do tří částí. V teoretické části se zabývám uměleckým směrem – kubismem, otázkou životního stylu a faktory, které jej ovlivňují. Dále se věnuji hříchům současné civilizace. Pedagogická část obsahuje seznámením s projektem Řečeno obrazem. V praktické části se věnuji práci s dětmi, jejich malbám, které rozebírám a popisuji. Na závěr se nachází mé postřehy z praxe. Výsledkem je propojení kubismu a životního stylu v pracích žáků na ZUŠ.
Klíčová slova:	Kubismus, životní styl, životní způsob, projekt, malba
Anotace v angličtině:	Diploma thesis titled "Talked by Image" - The multitude of views on the contemporary lifestyle is divided into three parts. In the theoretical part I deal with the artistic direction - cubism, the lifestyle issue and the factors that influence it. I also deal with the sins of contemporary civilization. The pedagogical section contains an introduction to the project. In the practical part I deal with work with children, their paintings, which I discuss and describe. Finally, I find my insights from practice. The result is a link between cubism and lifestyle in the pupils' work at the Art School.
Klíčová slova v angličtině:	Cubism, lifestyle, life style, project, painting
Přílohy vázané v práci:	CD - Prezentace Powerpoint
Rozsah práce:	97
Jazyk práce:	čeština